

Valstybinio audito ataskaita

VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SISTEMOS FUNKCIONAVIMAS

2018 m. gegužės 4 d. Nr. VA-2018-P-900-1-4

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto svetainėje www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>PAGRINDINIAI ATASKAITOS FAKTAI</u>	<u>3</u>
<u>SANTRAUKA</u>	<u>4</u>
<u>IŽANGA</u>	<u>10</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>11</u>
<u>1. Nesudaromos pakankamos sąlygos viešųjų pirkimų sistemai efektyviai funkcionuoti</u>	<u>11</u>
1.1. Lietuvoje nefunkcionuoja vieninga viešųjų pirkimų sistema	11
1.2. Viešųjų pirkimų sistemos efektyvumą skatinančios priemonės nėra pakankamai panaudojamos	16
<u>2. Nacionalinis teisinis reglamentavimas ne visada sukuria prielaidas viešųjų pirkimų sistemai efektyviai veikti</u>	<u>21</u>
2.1. Viešųjų pirkimų teisinis reglamentavimas riboja galimybes optimizuoti šių pirkimų procesą ir taip didinti jo efektyvumą	22
2.2. Netinkama Viešųjų pirkimų tarnybos metodinė pagalba apsunkina viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų taikymą	26
<u>3. Trūksta viešųjų pirkimų specialistų, turinčių įgūdžių ir kompetencijos tinkamai vykdyti viešuosius pirkimus</u>	<u>29</u>
<u>REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS</u>	<u>33</u>
<u>PRIEDAI</u>	<u>35</u>
1 priedas. Santrumpos ir sąvokos	35
2 priedas. Audito apimtis ir metodai	36
3 priedas. Anketa	39
4 priedas. Audito metu vertintų VPT patvirtintų teisės aktų sąrašas	44

PAGRINDINIAI ATASKAITOS FAKTAI

**~4,6
mlrd. Eur**

įvykdytų viešųjų
pirkimų vertė
2016 m.

**12
proc.**

BVP sudarė
viešųjų pirkimų
vertė 2016 m.

**~9
tūkst.**

įvykdyta
supaprastintų ir
tarptautinių viešųjų
pirkimų 2016 m.

**~801
tūkst.**

įvykdyta mažos
vertės viešųjų
pirkimų 2016 m.

~101 mln. Eur

Viešųjų pirkimų sistemos funkcionavimo
sąnaudos 2016 m.

~4 tūkst.

Perkančiųjų organizacijų vykdė viešuosius
pirkimus 2016 m.

49

Viešųjų pirkimų įstatymo redakcijos
(1996–2017 m.)

85

Vidutinė viešojo pirkimo trukmė
dienomis 2016 m.

3

Kartus mažiau sąnaudų patiria daug
viešųjų pirkimų vykdančios perkančiosios
organizacijos negu vykdančios mažai
pirkimų

0,01 Eur

Vertė, nuo kurios taikomos viešųjų
pirkimų procedūros

SANTRAUKA

Audito svarba

2014–2015 m. viešųjų pirkimų vertė sudarė 9,4 mlrd. Eur, o 2016 m. – 4,6 mlrd. Eur. Pirkimus 2016 m. vykdė apie 4 tūkst. perkančiųjų organizacijų. Viešieji pirkimai yra svarbi priemonė, kuri padeda spręsti viešosios politikos klausimus, tokius kaip socialinės atskirties mažinimas, darbo vietų kūrimas, aplinkos tvarumo didinimas ir panašiai. Tai bendrosios rinkos pagrindas ir svarbiausias investavimo būdas¹. Viešiesiems pirkimams skiriamos lėšos prilygsta 12 proc. šalies bendrojo vidaus produkto (BVP).

Efektyvus viešųjų pirkimų vykdymas ne tik užtikrina racionalų lėšų panaudojimą, skatina ekonomiką, tačiau prisideda ir prie kitų politikos tikslų: mažina socialinę atskirtį, remia ekologiją, inovacijas ir taip prisideda prie aplinkos tvarumo didinimo. Šiai sričiai daug dėmesio skiria Europos Komisija, tarptautinės organizacijos (EBPO, SIGMA), leisdamos rekomendacijas dėl viešųjų pirkimų, analizuodamos ir apibendrindamos skirtingų šalių patirtį ir formuodamos gerąją praktiką, aiškindamos Europos Komisijos direktyvų reikalavimus.

Pagal viešųjų pirkimų vertę, dalyvių skaičių ir aplinką, kurioje jie vykdomi, viešųjų pirkimų sistema yra sudėtingas mechanizmas, kurio efektyviam veikimui užtikrinti būtina, kad kiekvienas sistemos dalyvis aiškiai suprastų savo pareigas ir atsakomybes, tinkamai ir laiku vykdytų jam paskirtas funkcijas.

Viešųjų pirkimų sistemą sudaro šie subjektai: viešųjų pirkimų politikos formuotojai, politikos įgyvendintojai, pirkimus vykdytys subjektai, tiekėjai, priežiūros ir kontrolės, teisėsaugos institucijos. Esant teisminiam ginčui, sistemą papildo įvairių instancijų teismai, aiškinantys Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas ir prisidedantys prie viešųjų pirkimų praktikos formavimo.

Viešųjų pirkimų tarnyba 2016 m. įvertino 244 viešuosius pirkimus (2,7 proc. visų įvykdytų tarptautinių ir supaprastintų pirkimų). Iš atliktų vertinimų nustatyta 83 proc. pažeidimų atvejų². Perkančiosios organizacijos, vykdydamos viešuosius pirkimus, dažnai pažeidžia juos reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, todėl svarbu vertinti ne tik atskirų viešųjų pirkimų teisėtumo klausimus, t. y. atitiktį teisės aktų reikalavimams, bet ir sistemos veikimą, analizuoti pažeidimus lemiančius veiksnius ir pasiūlyti metodus, kaip juos pašalinti. Atsižvelgiant į tai, buvo nuspręsta įvertinti viešųjų pirkimų sistemos funkcionavimą.

Audito tikslas ir apimtis

Audito tikslas – įvertinti, ar viešųjų pirkimų sistema veikia efektyviai.

Pagrindiniai audito klausimai:

- ar užtikrinamas tinkamas viešųjų pirkimų politikos formavimas ir viešųjų pirkimų sistemos funkcionavimas;

---

¹ 2017-10-03 Europos Komisijos rekomendacija dėl viešųjų pirkimų specializacijos „Viešųjų pirkimų specializacijos struktūros kūrimas“, C(2017) 6654 final.

² Prieiga per internetą: http://vpt.lrv.lt/uploads/vpt/documents/files/VPT_2016_veiklos_ataskaita.pdf.

- ar pakankamai panaudojamos viešųjų pirkimų efektyvumą skatinančios priemonės;
- ar nacionalinė viešųjų pirkimų teisinė sistema sudaro prielaidas efektyviai funkcionuoti viešųjų pirkimų sistemai;
- ar perkančiosios organizacijos turi pakankamai kompetencijos tinkamai vykdyti viešuosius pirkimus.

Audituojami subjektai:

- Ūkio ministerija, atsakinga už viešųjų pirkimų politikos formavimą ir jos įgyvendinimo organizavimą, koordinavimą ir kontroliavimą;
- Viešųjų pirkimų tarnyba, atsakinga už viešųjų pirkimų politikos įgyvendinimą ir priežiūrą, kaip laikomasi susijusių teisės aktų;
- VšĮ CPO LT, vykdanči centrinės perkančiosios organizacijos funkcijas.

Audituojamas laikotarpis – 2016–2017 m. III ketvirtis. Siekiant išsamaus vertinimo, tam tikrais atvejais analizuoti ir ankstesnių laikotarpių duomenys. Audito metu analizuota: viešųjų pirkimų vykdymo 2014–2016 m. statistika; Viešųjų pirkimų tarnybos 2014–2016 m. veiklos ataskaitos; viešuosius pirkimus reglamentuojantys nacionaliniai teisės aktai; parengti teisės aktų projektai ir Europos Sąjungos direktyvos; Lietuvos teismų nutartys ir sprendimai.

Audito metu, siekiant identifikuoti pagrindines rizikas, susijusias su viešaisiais pirkimais, buvo organizuoti susitikimai su ministerijų administracijų vadovais (kancleriais), viešųjų pirkimų politiką formuojančiomis ir įgyvendinančiomis institucijomis, teisėsaugos institucijomis, Konkurencijos taryba, perkančiosiomis organizacijomis, ES investicijų fondus administruojančiomis institucijomis, verslo asociacijomis, Lietuvos advokatūros atstovais, Nacionaline teismų administracija ir kitais. Susitikimų metu buvo aptariamoms ir analizuojamos pagrindinės viešųjų pirkimų problemos, susipažinta su siūlomais jų sprendimų būdais.

Atlikta visų 2016 m. aktyvių perkančiųjų organizacijų ³ apklausa. Tiriama visuma – 3 894 perkančiosios organizacijos, 2016 m. vykdžiusios viešuosius pirkimus. Tyrimas buvo atliekamas 2017-06-30–2017-07-17 laikotarpiu, taikant anketavimo metodą pagal iš anksto sudarytą klausimyną (žr. ataskaitos 3 priedą). Siekta nustatyti, su kokiomis problemomis susiduria perkančiosios organizacijos, vykdydamos viešuosius pirkimus, ar joms pakanka kompetencijos ir įgūdžių turinčių viešųjų pirkimų specialistų, mokymų, ar aiškus ir suprantamas teisinis reglamentavimas ir kiek patiriama viešųjų pirkimų vykdymo sąnaudų.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Audito apimtis ir metodai“.

Pagrindiniai audito rezultatai

Nesudaromos pakankamos sąlygos viešųjų pirkimų sistemai efektyviai funkcionuoti

Valstybės lygiu viešųjų pirkimų politikos tikslais ir uždaviniais yra siekiama skirtingų rezultatų, už kurių pasiekimą atsakingos atskiros institucijos: Ūkio, Aplinkos ir Krašto apsaugos ministerijos, Viešųjų pirkimų tarnyba, VšĮ CPO LT, Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra.

³ Aktyvi perkančioji organizaciją – tai CVP IS registruota perkančioji organizacija, kuri, Viešųjų pirkimų tarnybos pateiktais duomenimis, per 2016 m. įvykdė bent vieną viešąjį pirkimą.

Audito metu atliktas viešųjų pirkimų politikos formavimo proceso vertinimas parodė, kad kryptingas bendros VŠP politikos formavimas, nustatant aiškius prioritetus, nėra užtikrinamas. Ūkio ministerijos veikla apima atskirų priemonių vykdymą, viešųjų pirkimų teisės aktų ir jų pakeitimų projektų rengimą, kuriame dalyvauja kitos institucijos ir teikia pastabas pagal kompetenciją.

Nesant viešųjų pirkimų politikos prioritetų nėra galimybės užtikrinti vieningo viešųjų pirkimų strateginio planavimo, valstybės lygiu nustatyti sistemos tikslus ir uždavinius. Viešųjų pirkimų sistemą sudarančios institucijos⁴ vykdo skirtingas su viešaisiais pirkimais susijusias veiklas, nekoordinuodamos veiksmų tarpusavyje ir siekdamos skirtingo rezultato. Ūkio ministerija, kaip politikos formuotojas, nepakankamai organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja institucijų veiksmų šioje srityje.

Viešųjų pirkimų sistemos stebėseną nėra pakankamai efektyvi. Ūkio ministerija ir kitos institucijos, atlikdamos rodiklių stebėseną, atskirai vertina, ar pasiekti joms priskirti tikslai, apie stebėsenos rezultatus institucijos Ūkio ministerijos neinformuoja, todėl ji nepakankamai valdo informaciją apie viešųjų pirkimų sistemos funkcionavimą ir jos tobulintinas sritis.

Pirkimų centralizavimo, pirkimų konsolidavimo ir nepatikimų tiekėjų sąrašo sudarymo įrankiai nėra pakankamai naudojami, todėl neišnaudojamos visos galimybės didinti viešųjų pirkimų administravimo efektyvumą, specializuoti ir profesionalizuoti viešųjų pirkimų sritis, sutelkti ekspertines žinias (viešųjų pirkimų sistemoje aktyviai veikia apie 4 tūkst. perkančiųjų organizacijų), išvengti nepatikimų tiekėjų dalyvavimo pirkimų procese, sumažinti klaidų ir pažeidimų skaičių, viešųjų pirkimų vykdymo sąnaudas ir viešųjų pirkimų būdu įsigyjamų prekių, darbų ar paslaugų kainas.

Nacionalinis teisinis reglamentavimas ne visada sukuria prielaidas viešųjų pirkimų sistemai efektyviai veikti

Viešųjų pirkimų teisiniu reglamentavimu siekiama didinti skaidrumą, griežtinant ir kuriant papildomas pirkimo procedūras, kurios yra orientuotos į procesą, o ne į rezultatą. Audito metu analizuotos situacijos rodo, kad į pirkimų procesą orientuotas teisinis reguliavimas viešųjų pirkimų problemų neišsprendė, o tik sumažino jų efektyvumą. Perkančiosios organizacijos, vykdydamos pirkimus, yra priverstos viešojo pirkimo metu daug dėmesio skirti teisės aktų reikalavimams ir atlikti formalias procedūras.

Viešųjų pirkimų įstatymas yra intensyviai keičiamas: 1996–2017 m. laikotarpiu įstatymas keistas 37 kartus, o iki 2017 m. buvo 49 šio įstatymo redakcijos, 2005-12-22–2016-09-20 laikotarpiu iš įstatyme buvusių 100 straipsnių atlikti 74 straipsnių pakeitimai, kai kurie straipsniai keisti nuo 5 iki 10 kartų, į juos įtrauktos naujos nuostatos. Toks teisinio reglamentavimo nepastovumas neleidžia susiformuoti vienodai viešųjų pirkimų vykdymo praktikai ir apsunkina viešųjų pirkimų procedūras: įstatymas tampa sudėtingas, sunkiai suprantamas, perkančiosios organizacijos turi vykdyti nuolatinę pokyčių stebėseną ir operatyviai prie jų prisitaikyti.

Griežtinamas teisinis reglamentavimas ir nuolatinė jo kaita yra vienas iš veiksnių, ilginančių viešųjų pirkimų trukmę, todėl perkančiosioms organizacijoms tampa sudėtinga laiku įsigyti joms reikalingų ir kokybiškų prekių, paslaugų ar darbų. Viešųjų pirkimų tarnybos pateiktais duomenimis, vidutinė viešųjų pirkimų trukmė 2014–2016 m. laikotarpiu buvo 85 dienos, t. y. viešasis pirkimas trunka vidutiniškai beveik 3 mėnesius. 2016 m., lyginant su 2015 m., vidutinė viešojo pirkimo trukmė reikšmingai pakito – pailgėjo 15,8 dienos. Viešųjų pirkimų procedūrų trukmės problemą

⁴ LR Seimas, LR Vyriausybė, Viešųjų pirkimų tarnyba, Ūkio, Aplinkos, Finansų, Energetikos, Susisiekimo, Krašto apsaugos, Užsienio reikalų ministerijos, Konkurencijos taryba, teismai, VšĮ CPO LT, Informacinės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos, įgyvendinančios institucijos, perkančiosios organizacijos.

bandoma spręsti naujajame Viešųjų pirkimų įstatyme sutrumpinus skelbimo, pasiūlymo pateikimo ir kitus terminus.

Europos Sąjungos valstybėms narėms palikta teisė nusistatyti nacionalines viešųjų pirkimų verčių ribas ir pasirinkti nustatytų verčių neviršijančių viešųjų pirkimų teisinį reglamentavimą. Lietuva, turėdama teisę supaprastintiems pirkimams nustatyti specialiąsias procedūras, kurios palengvintų ir supaprastintų viešųjų pirkimų procesą, o mažos vertės pirkimams nustatyti minimalias viešųjų pirkimų procedūras arba jų visai nenustatyti, pasirinko visų pirkimo būdų detalų teisinį reglamentavimą. Toks teisinis reglamentavimas apsunkina viešųjų pirkimų sistemos funkcionavimą, mažina jos efektyvumą ir riboja galimybes optimizuoti viešųjų pirkimų procesą.

Viešųjų pirkimų tarnyba yra svarbi viešųjų pirkimų sistemos dalis, kurios veikla daro didelę įtaką viešųjų pirkimų sistemos efektyvumui. Viena pagrindinių jos funkcijų – rengti ir (arba) priimti Viešųjų pirkimų įstatyme ir kituose įstatymuose nurodytus teisės aktus, teikti metodinę pagalbą, rengti Viešųjų pirkimų įstatymui taikyti ir įgyvendinti reikalingas rekomendacijas ir gaires⁵. Nustatėme, kad tarnybos teikiama metodinė pagalba apsunkina viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų taikymą, nes rengiami teisės aktai, metodikos ir gairės nekeičiami keičiantis rinkos sąlygoms ar teisinei aplinkai, todėl tampa nebeaktualūs, dubliuoja vieni kitus, yra nepakankami, neaiškūs ir dviprasmiški, kai kurie jų praktikoje neveiksmingi. Dėl šių priežasčių sukuriama dar daugiau neaiškumo viešųjų pirkimų teisinėje sistemoje ir tokiu būdu mažinamas viešųjų pirkimų sistemos efektyvumas.

Trūksta viešųjų pirkimų specialistų, turinčių įgūdžių ir kompetencijos tinkamai vykdyti viešuosius pirkimus

Šiuo metu Lietuvoje nėra parengtos viešųjų pirkimų specializacijos strategijos, kurioje būtų nustatyti viešųjų pirkimų specialistui būtini įgūdžiai ir kompetencija, mokymų programos, karjeros ir motyvavimo sistemos, kad darbas viešųjų pirkimų srityje būtų patrauklus, o viešųjų pirkimų specialistai motyvuoti siekti strategiškai svarbių rezultatų⁶. Šią problemą Ūkio ministerija sprendžia įgyvendindama Europos Komisijos finansuojamą ir kartu su Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos ekspertais vykdomą projektą „VŠP specialistų gebėjimų stiprinimas“.

Perkančiųjų organizacijų apklausa parodė, kad beveik pusėje apklausoje dalyvavusių perkančiųjų organizacijų trūksta viešųjų pirkimų specialistų, trečdaliui jų darbuotojai nėra motyvuoti atlikti viešųjų pirkimų funkcijas dėl visuomenėje formuojamo neigiamo požiūrio į viešuosius pirkimus, daugiau nei trečdaliui trūksta reikiamos kompetencijos specialistų. Apklaustos rezultatai rodo, kad specialistų trūkumo problema yra aktualesnė perkančiosiose organizacijose, kurios vykdo mažai viešųjų pirkimų.

Viešųjų pirkimų tarnybos organizuojamų mokymų kokybę 30 proc. perkančiųjų organizacijų vertina patenkinamai ir blogai, 67 proc. visų apklausoje dalyvavusių perkančiųjų organizacijų trūksta Viešųjų pirkimų tarnybos organizuojamų mokymų, 47 proc. perkančiųjų organizacijų nurodė, kad jų Viešųjų pirkimų tarnyba nė karto nekviėtė į mokymus, o daugiau kaip pusė perkančiųjų organizacijų nė karto nedalyvavo Viešųjų pirkimų tarnybos organizuojamuose mokymuose. 2016 m. Viešųjų pirkimų tarnybos organizuojuose mokymuose dalyvavo apytiksliai 1/4 perkančiųjų organizacijų. Tai rodo, kad Viešųjų pirkimų tarnybos pasirinkti mokymų būdai ir formos neužtikrina perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų specialistų pakankamo mokymų skaičiaus bei jų efektyvumo.

⁵ LR Vyriausybės 2011-12-21 nutarimu Nr. 1517 (2017-10-31 nutarimo Nr. 889 redakcija) patvirtinti Viešųjų pirkimų tarnybos nuostatai, 9.1, 9.2 punktai.

⁶ 2017-10-03 Europos Komisijos rekomendacija dėl viešųjų pirkimų specializacijos „Viešųjų pirkimų specializacijos struktūros kūrimas“, C(2017) 6654 final.

Perkančiosios organizacijos neskiria reikiamo dėmesio viešiesiems pirkimams, nes, be kitų funkcijų, viešųjų pirkimų funkciją priskiria specialistams kaip papildomą, todėl nesiekia kaupti ir valdyti būtinųjų kompetencijų šioje srityje. Apklaustos rezultatai parodė, kad net 70 proc. perkančiųjų organizacijų procedūras atliko specialistai, kurių pagrindinė funkcija nėra viešųjų pirkimų vykdymas, ir tik apie 10 proc. perkančiųjų organizacijų specialistai vykdo tik su viešaisiais pirkimais susijusias funkcijas. Kadangi yra beveik 4 tūkst. aktyviai veikiančių perkančiųjų organizacijų, reikėtų svarstyti viešųjų pirkimų centralizavimo klausimą ir kaupti specialistų patirtį ir kompetenciją centralizuotus pirkimus vykdančiose perkančiosiose organizacijose.

Išvados

Viešųjų pirkimų sistema, teisinis reglamentavimas ir žmogiškųjų išteklių gebėjimai neužtikrina pakankamų sąlygų viešiesiems pirkimams efektyviai funkcionuoti ir teigiamam jų įvaizdžiui formuoti:

1. Lietuvoje nefunkcionuoja vieninga viešųjų pirkimų sistema, nes nėra nustatytų aiškių viešųjų pirkimų politikos prioritetų, todėl nėra galimybės užtikrinti efektyvų viešųjų pirkimų sistemos strateginį planavimą. Esanti viešųjų pirkimų stebėsenos sistema, kurios tikslas stebėti, kaip įgyvendinami nustatyti rodikliai, ir jų pagrindu priimti sprendimus dėl sistemos tobulinimo, nėra efektyvi. Ją sudarančios institucijos veikia atskirai, siekdamos skirtingo rezultato, nėra pakankamai užtikrinamas jų koordinavimas ir kontrolė. Viešųjų pirkimų efektyvumą skatinantys įrankiai nėra pakankamai naudojami. Tokia viešųjų pirkimų sistema nesudaro visų sąlygų jai efektyviai funkcionuoti.
2. Viešųjų pirkimų teisinis reglamentavimas neatitinka proporcingumo, efektyvumo, aiškumo ir sistemiškumo principų⁷. Toks reglamentavimas riboja galimybes optimizuoti viešųjų pirkimų procesą ir didinti jo efektyvumą, nes yra orientuotas į formalų skaidrumo didinimą, griežtinant reglamentavimą ir kuriant papildomas pirkimo procedūras, kurios yra orientuotos į procesą, o ne į rezultatą. Intensyvus teisinio reglamentavimo keitimas ir jo nepastovumas neleidžia susiformuoti vienodai viešųjų pirkimų vykdymo praktikai, jis tampa sudėtingas, sunkiai suprantamas, todėl perkančiosios organizacijos turi atlikti nuolatinę pokyčių stebėseną ir operatyviai prie jų prisitaikyti. Dėl šių priežasčių viešųjų pirkimų procesas ilgėja, perkančiosioms organizacijoms tampa sudėtinga laiku įsigyti joms reikalingų ir kokybiškų prekių, paslaugų ar darbų.
3. Nėra viešųjų pirkimų specializacijos strategijos ir nenustatyti viešųjų pirkimų specialistui būtini įgūdžiai ir kompetencija, todėl yra sudėtinga užtikrinti kryptingą ir sistemiską viešųjų pirkimų specialistų parengimą ir jų kompetencijos palaikymą, būtiną efektyviems viešiesiems pirkimams vykdyti. Esant tokiai situacijai, trūksta viešųjų pirkimų specialistų, turinčių įgūdžių ir kompetencijos tinkamai vykdyti viešuosius pirkimus, rengiami mokymai yra nepakankami, perkančiosios organizacijos ne visais atvejais skiria pakankamai dėmesio viešųjų pirkimų funkcijai atlikti.

⁷ LR teisėkūros pagrindų įstatymas, 2012-09-18 Nr. XI-2220, 3 str.

Rekomendacijos

Vyriausybei

1. Siekiant efektyvesnio viešųjų pirkimų sistemos funkcionavimo:
  - 1.1 užtikrinti vieningą viešųjų pirkimų politikos formavimą, nustatant aiškius prioritetus viešųjų pirkimų politikos formavime dalyvaujančioms ir ją įgyvendinančioms institucijoms;
  - 1.2 tobulinti viešųjų pirkimų strateginį planavimą: valstybės lygiu nustatyti sistemos tikslus, uždavinius ir rodiklius; organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti visos sistemos institucijų veiksmus.
2. Siekiant, kad viešųjų pirkimų teisinis reglamentavimas suteiktų galimybes optimizuoti viešųjų pirkimų procesą ir didinti jo efektyvumą:
  - 2.1 peržiūrėti nacionalinį viešųjų pirkimų teisinį reguliavimą ir spręsti, kaip supaprastinti mažos vertės ir supaprastintų viešųjų pirkimų reglamentavimą;
  - 2.2 įvertinti vidaus kontrolės sistemą viešųjų pirkimų srityje ir, paprastinant viešųjų pirkimų procedūras, stiprinti ją, siekiant išlaikyti skaidrumo ir efektyvumo tikslų balansą.

Ūkio ministerijai

3. Siekiant sudaryti prielaidas viešųjų pirkimų sistemai efektyviai funkcionuoti:
  - 3.1 sukurti viešųjų pirkimų sistemos efektyvumo stebėsenos ir tobulinimo mechanizmą;
  - 3.2 sukurti priemones, kurios užtikrintų aktyvesnį viešųjų pirkimų sistemos efektyvumą skatinančių priemonių taikymą.
4. Siekiant užtikrinti tinkamą viešųjų pirkimų specialistų rengimo, kvalifikacijos kėlimo ir palaikymo sistemą, sukurti ilgalaikį viešųjų pirkimų specializacijos planą, kuris nustatytų ir apibrėžtų, kokius pagrindinius įgūdžius ir kompetenciją turi būti įgijęs bet kuris viešųjų pirkimų specialistas, mokymų programas, karjeros ir motyvavimo sistemas.

Viešųjų pirkimų tarnybai

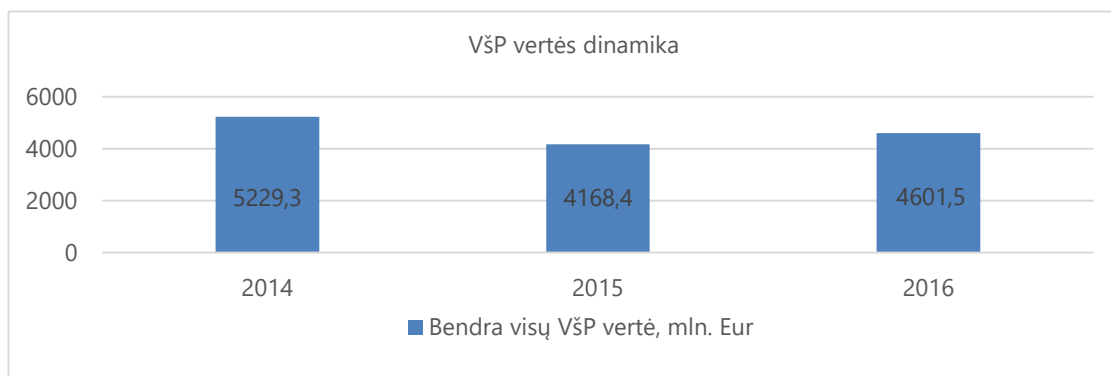
5. Siekiant didesnio aiškumo perkančiosioms organizacijoms viešųjų pirkimų srityje vykdant viešuosius pirkimus, įvertinti, ar Viešųjų pirkimų tarnybos teikiama metodinė pagalba visa apimtimi yra reikalinga viešųjų pirkimų dalyviams, ir spręsti klausimą dėl jos optimizavimo.

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti ataskaitos dalyje „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“ (33 psl.).

IŽANGA

Viešasis pirkimas – vienos ar daugiau perkančiųjų organizacijų atliekamas prekių, paslaugų ar darbų įsigijimas, su pasirinktu (-ais) tiekėju (-ais) sudarant viešojo pirkimo–pardavimo sutartį, neatsižvelgiant į tai, ar prekės, paslaugos ar darbai yra skirti viešajam tikslui⁸. Kartu perkančioji organizacija turi užtikrinti, kad būtų laikomasi lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo, skaidrumo principų ir siekti, kad prekėms, paslaugoms ar darbams įsigyti skirtos lėšos būtų naudojamos racionaliai⁹. 2014 m. EK patvirtino naujas direktyvas dėl viešųjų pirkimų¹⁰, kurias Lietuva į nacionalinę teisę perkėlė 2017 metais.

Per pastaruosius trejus metus (2014–2016) viešiesiems pirkimams išleista beveik 14 mlrd. Eur. Vykdydamas tokių apimčių pirkimus, viešasis sektorius yra labai reikšmingas pirkėjas, darantis įtaką ekonomikos augimui, darbo vietų kūrimui ir galiausiai visai verslo aplinkai. 2016 m. viešuosiuose pirkimuose dalyvavo 3 894 perkančiosios organizacijos¹¹, kurios atliko 810 tūkst. pirkimų už 4,6 mlrd. Eur. Atstovaudamos viešajam sektoriui ir leidamos viešiesiems pirkimams skiriamas lėšas, šios įstaigos turi užtikrinti, kad mokesčių mokėtojų pinigai būtų naudojami efektyviai, o už juos įsigytos prekės, paslaugos ar darbai garantuotų aukštos kokybės viešąsias paslaugas.

Gerai valdomas viešųjų pirkimų procesas didina visuomenės pasitikėjimą, tačiau ne pirmi metai šie pirkimai sulaukia daug neigiamo dėmesio viešojoje erdvėje: aptarinėjami su jais susiję korupcijos atvejai, ilgai trunkantys viešųjų pirkimų procesai, dėl kurių kyla grėsmė prarasti investicijas, didesnės negu rinkoje nuperkamų prekių, darbų ar paslaugų kainos. Siekiant įvertinti šių pirkimų efektyvumą, buvo orientuotasi į 3 pagrindinius elementus: politikos formavimą, teisinę bazę ir žmoniškųjų išteklių gebėjimus. Vertinome, ar sudarytos sąlygos šių pirkimų sistemai efektyviai veikti ir kaip esamas reguliavimas užtikrina, jog prekės, paslaugos ar darbai būtų įsigijami racionaliai ir efektyviai panaudojant tam skirtas lėšas, ar sudarytos sąlygos perkančiosioms organizacijoms tinkamai vykdyti viešuosius pirkimus ir tinkamai panaudoti priemones, skatinančias šių pirkimų veiksmingumo didinimą.

Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad visi auditoriams pateikti dokumentai yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus.

^{8 8} LR viešųjų pirkimų įstatymas, (2017-05-02 Nr. XIII-327 redakcija), 2 str. 37 d.

⁹ Ten pat, 17 str.

¹⁰ 2014-02-26 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB; 2014-02-26 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/25/ES dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/17/EB.

¹¹ Viešųjų pirkimų tarnybos pateikti duomenys.

AUDITO REZULTATAI

---

1. NESUDAROMOS PAKANKAMOS SĄLYGOS VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SISTEMAI EFEKTYVIAI FUNKCIONUOTI

1. EBPO ekspertai pabrėžia, kad VŠP yra strateginis politikos formavimo įrankis, kuris padeda spręsti viešosios politikos klausimus, tokius kaip socialinės atskirties mažinimas, darbo vietų kūrimas, aplinkos tvarumo didinimas ir panašiai¹². Į VŠP turi būti žiūrima kaip į atskirą sistemą, turinčią aiškią politikos kryptį, tikslus, uždavinius ir vertinimo kriterijus. Nuo to, kaip formuojama VŠP politika, kokie jos prioritetai, priklauso ir VŠP rezultatai.
2. Audito metu siekiant nustatyti, ar Lietuvoje sukurta efektyviai veikianti VŠP sistema, buvo vertinamas VŠP politikos formavimo procesas, VŠP sistemos institucijų tarpusavyje sąveika, VŠP sistemos stebėsenos mechanizmas, taikomos VŠP sistemos efektyvumą skatinančios priemonės. Laikėmės nuostatos, kad nacionalinė VŠP sistema veikia efektyviai, kai:
  - yra užtikrinamas VŠP politikos formavimas ir jos įgyvendinimas¹³;
  - visi VŠP sistemos elementai tarpusavyje sąveikauja¹⁴;
  - yra užtikrinama tinkama VŠP sistemos veikimo stebėseną¹⁵;
  - panaudojamos sistemos efektyvumą skatinančios priemonės¹⁶.

1.1. Lietuvoje nefunkcionuoja vieninga viešųjų pirkimų sistema

3. VŠP sistema – tai visuma tarpusavyje susijusių elementų, kurie veikia kartu, kad būtų pasiektas tam tikras tikslas. Sistemą sudaro šie elementai: VŠP politikos formuotojai, politikos įgyvendintojai, pirkimus vykdančios institucijos, tiekėjai, priežiūros ir kontrolės, teisėsaugos institucijos ir teismai (žr. 1 pav.).

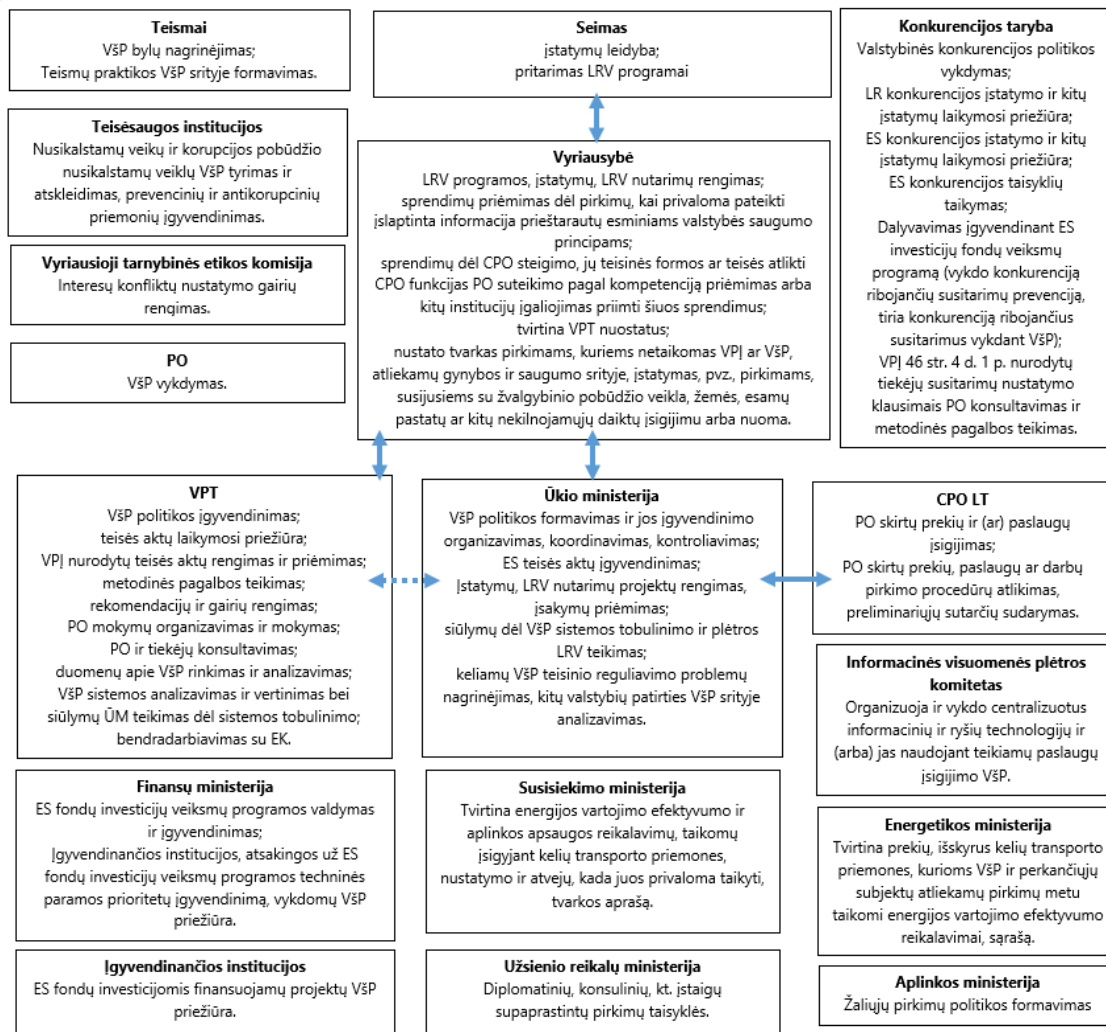
¹² OECD Recommendation of the Council on Public Procurement. Prieiga per internetą: <http://www.oecd.org/gov/public-procurement/recommendation/> [žiūrėta 2017-11-02].

¹³ Ten pat.

¹⁴ Ten pat.

¹⁵ The OECD Recommendation on Public Procurement is composed of 12 integrated principles. Prieiga per internetą: <http://www.oecd.org/governance/procurement/toolbox/principlestools/>; Monitoring of Public Procurement. Prieiga per internetą: <http://www.sigmaweb.org/publications/Public-Procurement-Policy-Brief-27-200117.pdf>; Performance Measurement. Prieiga per internetą: <http://www.sigmaweb.org/publications/Public-Procurement-Policy-Brief-21-200117.pdf>. [žiūrėta 2017-11-06].

¹⁶ Centralised Purchasing Systems in the European Union, Sigma Papers, 2011 No. 47, OECD Publishing. Prieiga per internetą: https://www.portal-vz.cz/getmedia/971d76b8-2588-4cff-8a17-2e71433f8bdf/Central-purchasing-systems-in-the-EU_OECD.

1 pav. Institucijos, sudarančios VŠP sistemą, ir jų funkcijos

Šaltinis – AAI

4. ŪM įpareigota formuoti valstybės politiką VŠP srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą, o įstatymų nustatytais atvejais – ją įgyvendinti pavestose valdymo srityse¹⁷. Formuojant politiką, ministerijai pavesta:
  - teikti Vyriausybei pasiūlymus dėl VŠP sistemos tobulinimo ir plėtros, VŠP skaidrumo, efektyvumo didinimo, konkurencijos VŠP skatinimo, palankesnių sąlygų smulčiojo ir vidutinio verslo subjektams dalyvauti VŠP sudarymo, darniųjų, inovatyvių VŠP skatinimo, perėjimo prie visiškai elektroninių VŠP, VŠP centralizavimo tobulinimo, veiksmingos VŠP kontrolės ir pažeidimų prevencijos, veiksmingo VŠP ginčų proceso¹⁸;
  - nagrinėti PO, tiekėjų ir asocijuotų verslo struktūrų keliamas VŠP teisinio reguliavimo problemas, analizuoti kitų valstybių patirtį VŠP srityje¹⁹.
5. VŠP politika glaudžiai susijusi su kitomis valdymo sritimis, tokiomis kaip aplinkos apsauga, nacionalinis saugumas ir gynyba, inovacijos, energijos vartojimo efektyvumas ir kita. Formuojant VŠP politiką, būtina išmanyti atskiras valdymo sritis ir atitinkamoms kompetentingoms

¹⁷ LR Vyriausybės 1998-07-23 nutarimu Nr. 921 (2015-04-08 nutarimo Nr. 359 redakcija) patvirtinti Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos nuostatai, 7 p.

¹⁸ Ten pat, 8.9 p.

¹⁹ Ten pat, 8.10 p.

institucijoms įsitraukti į procesą. Todėl formuojant politiką, be ŪM, pagal kompetenciją turėtų dalyvauti Aplinkos, Krašto apsaugos, Energetikos ar Susisiekimo ministerijos ir kita.

6. VŠP politiką įgyvendinti priskirta VPT. Jai pavesta teikti metodinę pagalbą PO, vykdyti VPĮ pažeidimų prevenciją ir kontrolę²⁰. VŠP srityje kontrolės ir pažeidimų tyrimų funkcijas atlieka ir kitos institucijos: STT, Konkurencijos taryba, išigyjant ES lėšomis – įgyvendinančiosios institucijos ir kt., taip pat įvairių instancijų teismai. Aiškindami VPĮ nuostatas, teismai prisideda prie VŠP praktikos formavimo.
7. Nuo 2013-01-01 teisė atlikti CPO funkcijas suteikta VšĮ CPO LT²¹, per kurią arba iš kurios, naudodamasi elektroniniu katalogu, PO gali įsigyti prekių, paslaugų ar darbų. Nuo 2016-11-09 tokia teisė suteikta Informacinės visuomenės plėtros komitetui prie Susisiekimo ministerijos, kiek tai susiję su centralizuotais informacinių technologijų ir (arba) jas naudojant teikiamų paslaugų įsigijimo VŠP²².
8. Siekiant sudaryti sąlygas VŠP sistemai efektyviai funkcionuoti, EBPO rekomenduoja užtikrinti kryptingą bendros VŠP politikos formavimą, nustatant aiškias kryptis ir prioritetus, atsižvelgiant į juos, atlikti VŠP strateginį planavimą, valstybės lygiu nustatyti sistemos tikslus ir uždavinius, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti visos sistemos institucijų veiksmus, atlikti sistemos efektyvumo stebėseną ir, atsižvelgiant į rezultatus, ją tobulinti²³.
9. Vertinome VŠP keliamus tikslus ir uždavinius, jų nuoseklumą ir sistemiskumą. Su VŠP susiję tikslai ir uždaviniai nurodyti skirtinguose nacionaliniuose dokumentuose: 2014–2020 m. nacionalinėje pažangos programoje²⁴, Nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 m. programos įgyvendinimo 2015–2019 m. tarpinstituciniame veiklos plane²⁵, Vyriausybės programos įgyvendinimo priemonių plane²⁶, Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje²⁷, Inovacijų plėtros 2014–2020 m. programoje²⁸ ir ŪM valdymo sričių 2017–2019 m. strateginiame veiklos plane²⁹ (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Tikslai, uždaviniai ir rodikliai, susiję su VŠP		
Nustatytas uždavinys, darbas	Nustatyti rodikliai	Institucija
2014–2020 m. nacionalinė pažangos programa		
Užtikrinti augimui palankią reguliacinę aplinką	Elektroninių VŠP dalis	ŪM
Diegti darnaus vystymosi principus versle	Žaliųjų pirkimų dalis	AM, ŪM
Formuoti inovacijų paklausą, skatinti naujų inovatyvių produktų ir paslaugų kūrimą ir komercinimą	Inovatyvių VŠP dalis	ŪM
Nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 m. programos įgyvendinimo 2015–2019 m. tarpinstitucinis veiklos planas		
–	VPT viešai skelbiamais duomenimis, skelbtų elektroninių pirkimų vertės dalis (visų įvykdytų skelbtų VŠP vertės, proc.)	VPT

²⁰ LR Vyriausybės 2011-12-21 nutarimu Nr. 1517 (2017-10-31 redakcija Nr. 889) patvirtinti Viešųjų pirkimų tarnybos nuostatai, 9 p.

²¹ LR Vyriausybės 2012-10-31 nutarimas Nr. 1308.

²² LR Vyriausybės 2016-11-09 nutarimas Nr. 1122.

²³ The OECD Recommendation on Public Procurement is composed of 12 integrated principles. Prieiga per internetą: <http://www.oecd.org/governance/procurement/toolbox/principlestools/>; Monitoring of Public Procurement. Prieiga per internetą: <http://www.sigmaweb.org/publications/Public-Procurement-Policy-Brief-27-200117.pdf>; Performance Measurement. Prieiga per internetą: <http://www.sigmaweb.org/publications/Public-Procurement-Policy-Brief-21-200117.pdf>.

²⁴ Patvirtintoje LR Vyriausybės 2012-11-28 nutarimu Nr. 1428 (2016-12-07 nutarimo Nr. 1247 redakcija).

²⁵ Patvirtinta LR Vyriausybės 2015-06-17 nutarimu Nr. 648.

²⁶ Patvirtinta LR Vyriausybės 2017-03-13 nutarimu Nr. 167.

²⁷ Patvirtinta LR Vyriausybės 2003-09-11 nutarimu Nr. 1160.

²⁸ Patvirtinta LR Vyriausybės 2013-12-18 nutarimu Nr. 1281.

²⁹ Patvirtinta ūkio ministro 2016-11-29 įsakymu Nr. 4-732.

Nustatytas uždavinys, darbas	Nustatyti rodikliai	Institucija
Stiprinti VŠP priežiūrą, mažinti ir šalinti nustatytus korupcijos rizikos veiksnius, rengti ir įgyvendinti papildomas prevencijos priemones PO, kad būtų galima nustatyti korupcijos atvejus įvairiais VŠP etapais	VPT darbuotojų gebėjimų stiprinimas (mokymai, kursai, stažuotės ir kt.) (vnt.)	VPT
	Mokymai PO atstovams (dalyvių skaičius)	VPT
	CPO LT elektroninio katalogo papildymas naujais pirkimų moduliais, vnt.	VŠJ CPO LT
	Sukurta nauja Centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema, vnt.	VPT
	Mokymai (ekspertinė pagalba) viešojo valdymo institucijoms ir įstaigoms, vykdančioms inovatyvius ir ikiprekybinius pirkimus (dalyvių skaičius)	Mokslų, inovacijų ir technologijų agentūra
Vyriausybės programos įgyvendinimo priemonių planas		
VŠJ CPO LT elektroninio katalogo papildymas naujais ir atnaujintais pirkimų moduliais, žaliomis techninėmis specifikacijomis, platesniu kainos (sąnaudų) ir kokybės santykio ar sąnaudų kriterijų taikymu, vertinant tiekėjų pasiūlymus	VŠJ CPO LT pirkimų moduluose dalyvaujančių tiekėjų skaičiaus pokytis, proc. Pirkimų, kuriems taikytas kainos (sąnaudų) ir kokybės santykio ar sąnaudų kriterijus, vertės dalis nuo visų pirkimų vertės, proc.	ŪM
Elektroninio aukciono taikymo skatinimas, įvertinant elektroninių aukcionų nepopuliarumo priežastis ir įgyvendinant siūlymus	Pirkimų, kuriems taikytas elektroninis aukcionas, vertės dalis nuo visų pirkimų vertės, proc.	ŪM, VPT
PO įpareigojimas priimti elektronines sąskaitas, atitinkančias ES standartą	–	ŪM
VŠP ginčų nagrinėjimo sistemos veiksmingumo įvertinimas ir siūlymų ją tobulinti įgyvendinimas	–	ŪM
Krašto apsaugos sistemos (KAS) įsigijimų ir aprūpinimo agentūros įsteigimas	Agentūros vykdomų įsigijimų dalis (pagal pirkimų vertę), proc.	KAM
KAS įsigijimų (įskaitant valstybei reikšingos ginkluotės įsigijimą ir procedūras) skaidrumo ir kontrolės užtikrinimas įtraukiant už rizikos įsigijimų srityje valdymą, skaidrumą ir vykdymo kontrolę atsakingas valstybės institucijas		KAM
Nacionalinė darnaus vystymosi strategija		
Pasiekti, kad aplinkai palankūs (žalieji) pirkimai apimtų visą viešąjį sektorių ir atitiktų pirmaujančių šioje srityje ES valstybių lygį	–	AM
Skatinti individualius palankius aplinkai (žaliuosius) pirkimus ir ekologiškų produktų vartojimą	–	AM
Teikti PO ir visuomenei metodinę pagalbą žaliųjų pirkimų klausimais	–	AM, VPT
Atlikti vartotojų vertybinių nuostatų, įpročių ir elgsenos tyrimus, nustatyti palankesnio aplinkai vartojimo prioritetus	–	AM, VPT
Skatinti gamintojus plėsti gaminių, turinčių ES ir / ar Lietuvos ekologinį ženklą, gamybą	–	AM, VPT
Inovacijų plėtros 2014–2020 m. programa		
Kurti inovacijų paklausos skatinimo priemones, padedančias spręsti socialinius, ekonominius ir aplinkosaugos iššūkius	Inovatyvių viešųjų pirkimų dalis, palyginti su visais pirkimais (proc.)	ŪM (VPT)
Ūkio ministerijos valdymo sričių 2017–2019 m. strateginis veiklos planas		
Viešųjų pirkimų sistemos tobulinimas didinant skaidrumą	VŠJ CPO LT pirkimų moduluose dalyvaujančių tiekėjų skaičiaus pokytis, proc.	ŪM
	Pirkimų, kuriems taikytas kainos (sąnaudų) ir kokybės santykio ar sąnaudų kriterijus, vertės dalis nuo visų pirkimų vertės, proc.	ŪM
	Pirkimų, kuriems taikytas elektroninis aukcionas, vertės dalis nuo visų pirkimų vertės, proc.	ŪM

Šaltinis – AAI

10. Nacionaliniuose dokumentuose nustatytais tikslais ir uždaviniais siekiama skirtingų rezultatų. Nacionalinė pažangos programa orientuota į palankių verslumo ir darnios verslo plėtros sąlygų sukūrimą, Nacionalinė kovos su korupcija programa – į korupcijos rizikos veiksnių šalinimą stiprinant VŠP priežiūrą, Vyriausybės programa – į VŠP elektroninių priemonių plėtrą, VŠP ginčų nagrinėjimo sistemos tobulinimą ir krašto apsaugos sistemos įsigijimų centralizavimą, Nacionalinė darnaus

vystymosi strategija – į aplinkai palankių (žaliųjų) pirkimų plėtrą, Inovacijų plėtros programa – į inovacijų paklausos skatinimą. ŪM, kaip politikos formuotojos, vienas iš tikslų – tobulinti VŠP sistemą, didinant skaidrumą. Toks tikslų ir uždavinių išsibarstymas rodo, kad valstybės lygiu VŠP politika neturi aiškių prioritetų, o tai mažina jos efektyvumą.

11. Audito metu atliktas VŠP politikos formavimo proceso vertinimas parodė, kad kryptingas bendros VŠP politikos formavimas, nustatant aiškius prioritetus, nėra užtikrinamas: ŪM veikla apima VŠP teisės aktų ir jų pakeitimų projektų rengimą, kuriame dalyvauja kitos institucijos ir teikia pastabas pagal kompetenciją, ir atskirų priemonių vykdymą, tačiau turėtų būti daugiau dėmesio skiriama kitų institucijų veiksmų koordinavimui VŠP sistemos tikslams pasiekti.
12. Nesant nustatytų VŠP politikos prioritetų, nėra galimybės užtikrinti vieningo VŠP strateginio planavimo, valstybės lygiu nustatyti sistemos tikslus ir uždavinius. Esama situacija rodo, kad šią sistemą sudarančios institucijos vykdo skirtingas su VŠP susijusias veiklas, siekdamas skirtingo rezultato.

Institucijų suplanuotų ir vykdytų priemonių VŠP srityje pavyzdžiai

ŪM 2016 m. veiklos ataskaitoje nurodyti atlikti 2017–2019 m. strateginiame veiklos plane numatyti darbai.

2016 m. veiklos ataskaitoje nurodyta, kad 2016 m. vyko VPĮ pakeitimo įstatymo projekto rengimo procesas, plečiamas VŠĮ CPO LT elektroninis katalogas³⁰, suteikiant galimybę per CPO LT pirkti pastato renovavimo darbus. ŪM strateginiame veiklos plane numatyta VŠĮ CPO LT elektroninio katalogo plėtra, PO įpareigojimas priimti elektronines sąskaitas, atitinkančias ES standartą, VŠP ginčų nagrinėjimo sistemos veiksmingumo vertinimas.

Nacionalinėje aplinkos apsaugos strategijoje³¹ skatinama žaliųjų VŠP sistemos plėtra. Vadovaudamasi šia strategija, **AM** patvirtino Žaliųjų pirkimų įgyvendinimo 2016–2020 m. priemonės³², kuriomis bus stiprinami PO gebėjimai atlikti žaliuosius pirkimus, bus skatinami tiekėjai pateikti rinkai kuo daugiau aplinkai palankių produktų, bus užtikrinama, kad žalieji pirkimai būtų atliekami vadovaujantis aplinkos apsaugos kriterijais, o įsigyti produktai būtų palankūs, ir kita. ŪM aktyviai nedalyvauja formuojant žaliųjų VŠP politiką.

VPT 2016 m. veiklos ataskaitoje nurodyti atlikti 2016–2018 m. ir 2017–2019 m. strateginiuose veiklos planuose numatyti darbai.

Tarnyba 2016 m. parengė VPĮ įgyvendinančių teisės aktų projektus, pakeitė konsultavimo praktiką iš konsultacijų telefonu į konsultacijas el. būdu, organizavo mokymus PO, atliko parengiamuosius darbus naujai Centrinei VŠP informacinei sistemai kurti. Tarnyba strateginiuose veiklos planuose numachiusi sukurti ir įdiegti naują Centrinę viešųjų pirkimų informacinę sistemą (CVP IS), parengti rekomendacijas, kurios padėtų PO pasiruošti įgyvendinti naujos redakcijos VPĮ.

13. Taigi, institucijos pačios planuojasi darbus VŠP srityje, nekoordinuodamos veiksmų tarpusavyje. ŪM, kaip politikos formuotoja, nepakankamai organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja institucijų veiksmų šioje srityje.
14. Siekiant užtikrinti tinkamą bet kokios sistemos veikimą, būtina atlikti nuolatinę numatytų tikslų, uždavinių, efektyvumo rodiklių pasiekimo analizę ir užtikrinti sistemos veikimo nuolatinę stebėseną, kuri sudarytų iniciatyvaus veikimo sąlygas: būtų galima nustatyti tobulintinas sritis, parinkti alternatyvius problemų sprendimo būdus ir laiku persikirstyti išteklius. VŠP sistema nėra išimtis³³.

³⁰ Elektroninis katalogas išplėstas: įtraukti 2 nauji ir atnaujinti 7 pirkimų moduliai.

³¹ Patvirtinta LR Seimo 2015-04-16 nutarimu Nr. XII-1626.

³² Patvirtinta LR aplinkos ministro 2015-11-23 įsakymu Nr. D1-840.

³³ The OECD Recommendation on Public Procurement is composed of 12 integrated principles. Prieiga per internetą: <http://www.oecd.org/governance/procurement/toolbox/principlestools/>; Monitoring of Public Procurement. Prieiga per internetą: <http://www.sigmaweb.org/publications/Public-Procurement-Policy-Brief-27-200117.pdf>; Performance Measurement. Prieiga per internetą: <http://www.sigmaweb.org/publications/Public-Procurement-Policy-Brief-21-200117.pdf> [žiūrėta 2017-11-06].

15. Kad atliekama sistemos stebėseną būtų efektyvi, ją turi atlikti atsakinga institucija ir atliekamos veiklos efektyvumo analizės pagrindu nustatyti tobulintinas sritis. Priklausomai nuo dabartinės VŠP sistemos institucijų sąrangos, sistemos stebėseną turėtų koordinuoti ŪM kaip VŠP politikos formuotoja.
16. Audito metu įvertinę atliekamą su VŠP susijusių tikslų, uždavinių ir rodiklių pasiekimo stebėseną, nustatėme, kad šiuo metu VŠP sistemos stebėseną nėra pakankamai efektyvi. Tikslai, uždaviniai ir rodikliai nustatyti skirtinguose nacionaliniuose dokumentuose (žr. 1 lentelę „Tikslai, uždaviniai ir rodikliai, susiję su viešaisiais pirkimais“), jais siekiama skirtingų rezultatų, už kurių pasiekimą atsakingos skirtingos institucijos (ŪM, AM, KAM, VPT, VŠĮ CPO LT, Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra). Kiekviena institucija, atlikdama rodiklių stebėseną, atskirai vertina, ar pasiekti jai priskirti tikslai. Visos VŠP sistemos funkcionavimo ir jos efektyvumo vertinimas nėra atliekamas.
17. ŪM, įgyvendindama Vyriausybės programos įgyvendinimo priemonių planą, strateginiame veiklos plane numatė 3 darbus ir 3 jų atlikimo stebėsenos rodiklius – tai VŠĮ CPO LT elektroninio katalogo plėtra, PO įpareigojimas priimti elektronines sąskaitas, atitinkančias ES standartą, VŠP ginčų nagrinėjimo sistemos veiksmingumo vertinimas. Ministerija ir atlieka šių sričių stebėseną, kuri apima tik dalį sistemą sudarančių elementų. Kitos atsakingosios institucijos apie stebėsenos rezultatus ministerijos neinformuoja, todėl ji nepakankamai valdo visą informaciją apie VŠP sistemos funkcionavimą ir jos tobulintinas sritis.

1.2. Viešųjų pirkimų sistemos efektyvumą skatinančios priemonės nėra pakankamai panaudojamos

18. VŠP sistemos efektyvumą skatinančios priemonės yra įvairios – tai VŠP centralizavimas, jų konsolidavimas, el. pirkimai, NTS ir kita. EK pabrėžia³⁴, kad viena iš VŠP efektyvumą skatinančių priemonių, kurios didina perkamąją galią ir leidžia sumažinti kainą, yra pirkimų centralizavimas. EK, EBPO³⁵ ir SIGMA³⁶ ekspertai nurodo, kad centralizuota pirkimų sistema leidžia pasiekti didesnę administravimo efektyvumą, didesnę specialistų kompetenciją ir specializaciją, sutelkti ekspertines žinias, o tai gali padėti sumažinti klaidų ir pažeidimų skaičių. VŠP efektyvumą taip pat skatina ir konsoliduoti pirkimai. EK nurodo³⁷, kad didesnė konsoliduotų pirkimų apimtis dažnai lemia mažesnes kainas ir suteikia galimybę keistis praktine patirtimi. NTS tikslas – sudrausminti nesąžiningus ir nepatikimus VŠP dalyvius, kurie nėra pajėgūs tinkamai įvykdyti pirkimo sutarčių.
19. Vertinome pirkimų centralizavimą, pirkimų konsolidavimą ir NTS sudarymą. Nustatyta, kad Lietuvoje pirkimų centralizavimo ir konsolidavimo priemonės yra nepakankamai naudojamos, todėl neišnaudojamos visos galimybės mažinti viešųjų pirkimų administravimo sąnaudas ir įsigijimų kainą, o NTS kaip priemonė neišsprendžia nepatikimų tiekėjų problematikos.

³⁴ EK 2016 m. ataskaita „Stock-taking of administrative capacity, systems and practices across the EU to ensure the compliance and quality of public procurement involving European Structural and Investment (ESI) Funds“. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/fisheries/sites/fisheries/files/docs/body/2016-06-27-public-procurement-report-summary_en.pdf.

³⁵ Government at a Glance. Prieiga per internetą: http://dx.doi.org/10.1787/gov_glance-2017-en.

³⁶ Centralised Purchasing Systems in the European Union. Prieiga per internetą: <http://www.unpcdc.org/media/222173/centralprocsyst-sigmmapapemo47.pdf>; Central Purchasing bodies. Prieiga per internetą: <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/5js4vmnww15d-en.pdf?expires=1505592573&id=id&accname=guest&checksum=99745DAE68FFB2E54DB8D675B23B743E>.

³⁷ Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_per_policy_area/public_procurement/index_en.htm.

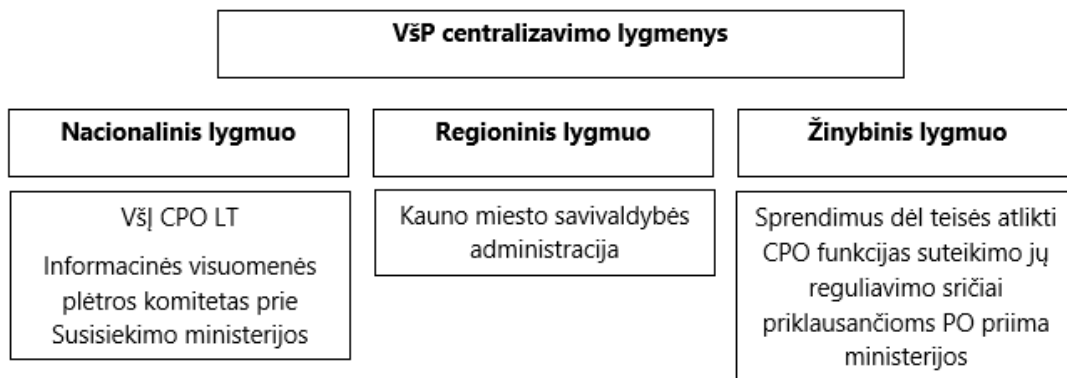

20. Siekiant didinti VŠP sistemos efektyvumą, turi būti skatinama kuo intensyviau taikyti centralizavimo priemones, kurios padeda pasiekti ne tik didesnį viešųjų pirkimų administravimo efektyvumą, didesnę specialistų kompetenciją ir specializaciją ir sutelkti ekspertines žinias, bet ir išvengti nepatikimų tiekėjų dalyvavimo pirkimų procese, sumažinti klaidų ir pažeidimų skaičių, VŠP vykdymo sąnaudas ir prekių, darbų ar paslaugų kainas.

Viešųjų pirkimų centralizavimas

21. Lietuvoje taikomi keli VŠP centralizavimo modeliai: nacionalinis, regioninis (savivaldybių) ir žinybinis (žr. 2 pav.).

2 pav. Lietuvoje taikomi centralizavimo modeliai

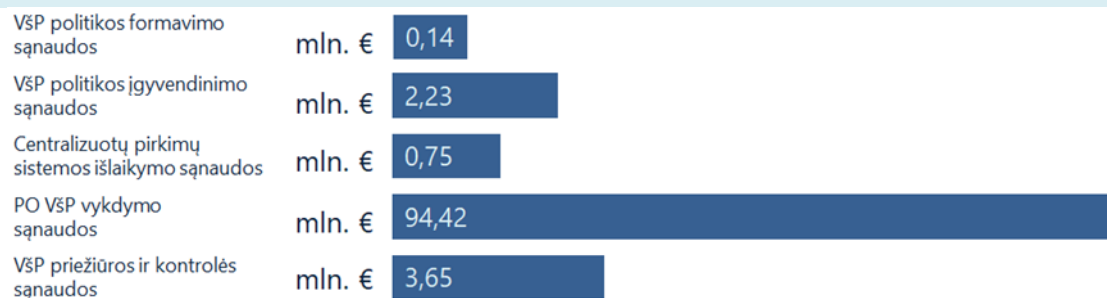
Šaltinis – AAI

22. Nacionaliniu lygmeniu nuo 2013-01-01 teisė vykdyti CPO funkcijas suteikta VšĮ CPO LT³⁸ (CPO LT), o nuo 2016-11-09 – Informacinės visuomenės plėtros komitetui prie Susisiekimo ministerijos, kiek tai susiję su centralizuotais informacinių technologijų ir (arba) jas naudojant teikiamų paslaugų VŠP³⁹. Regioniniu lygmeniu nuo 2014-01-01 CPO funkcijas atlieka tik Kauno miesto savivaldybės administracija⁴⁰. Žinybiniu lygmeniu yra įsteigtos kelios CPO, pavyzdžiui, vidaus reikalų ar krašto apsaugos sistemose.
23. Tokia situacija rodo, kad VŠP centralizavimas, kuris padėtų specializuoti ir profesionalizuoti VŠP sritis, įkuriant specializuotus VŠP centrus, nėra pakankamai panaudojamas. Tai lemia, kad VŠP sistemoje aktyviai veikia apie 4 tūkst. PO, sunku užtikrinti visų PO pakankamą kompetencijos lygį, kad būtų tinkamai vykdomas VŠP procesas (žr. 3 skyrių), atsiranda didesnė klaidų ir pažeidimų VŠP srityje tikimybė. Dėl to visuomenėje formuojamas neigiamas požiūris į viešuosius pirkimus, PO sunku sutelkti reikiamus žmogiškuosius išteklius, būtinus tinkamam VŠP vykdymui užtikrinti.
24. Siekdami įvertinti VŠP sistemos funkcionavimo sąnaudas ir nustatyti, kokios įtakos joms turi VŠP centralizavimas, atlikome sąnaudų skaičiavimus. Nustatyta, kad šios sąnaudos 2016 m. siekė apytiksliai 101 mln. Eur, PO patyrė 94,42 mln. Eur VŠP vykdymo sąnaudų (žr. 3 pav.).

³⁸ LR Vyriausybės 2012-10-31 nutarimas Nr. 1308.

³⁹ LR Vyriausybės 2016-11-09 nutarimas Nr. 1122.

⁴⁰ Kauno miesto savivaldybės tarybos 2013-12-23 sprendimas Nr. T-693.

3 pav. VŠP sistemos funkcionavimo sąnaudos pagal sistemos dalyvių atliekamas funkcijas

Šaltinis – AAI audito metu atlikti skaičiavimai pagal surinktą informaciją, plačiau žr. 2 priedą

25. Įvertinę sąnaudų dydį ir atliktų VŠP vertę nustatėme, kad PO, įsigydamos prekių, paslaugų ir darbų už 1 000 Eur, patiria vidutiniškai 20,54 Eur sąnaudų. Detalesnė analizė parodė, kad PO, vykdančios daugiau viešųjų pirkimų, patiria 3 kartus mažiau sąnaudų negu PO, vykdančios mažiau pirkimų. Daugiau pirkimų vykdančios PO turi daugiau kompetencijos, patirties, yra parengusios šabloninius dokumentus, todėl VŠP vykdymas pigesnis.

2 lentelė. VŠP sąnaudos 1 000 Eur

PO	VŠP sąnaudos 1 000 Eur
PO, įvykdžiusios iki 150 VŠP	32,65 Eur
PO, įvykdžiusios daugiau kaip 150 VŠP	10,99 Eur

Šaltinis – AAI

26. Atlikta VŠP sistemos sąnaudų analizė parodė, kad centralizavimas, kuris sutelkia reikiamas VŠP kompetencijas, prisidėtų prie sistemos efektyvumo didinimo ir ne tik užtikrintų kokybiškesnį VŠP vykdymą, bet ir sumažintų VŠP sistemos sąnaudas. Tai patvirtina 2017 m. atliktas auditas⁴¹ „Viešųjų pirkimų krašto apsaugos sistemoje organizavimas“, kuris parodė, kad krašto apsaugos sistemos įsigijimų centralizavimas ir optimizavimas didina VŠP sistemos efektyvumą.
27. AAI 2013 m. atliko centralizuotų VŠP auditą⁴² ir pateikė rekomendacijas, kaip pašalinti nustatytus trūkumus⁴³. CPO LT jas įgyvendino: sukūrė naują informacinę sistemą, kuri praplėtė VŠP vykdymo galimybes, ir padidino apklausų funkcionalumą, leidžiantį automatizuotu būdu apklausti visus CPO informacinės sistemos vartotojus, PO informuoti CPO LT apie kylančias problemas, pranešti, kad tiekėjas atsisako sudaryti pagrindinę sutartį, pateikti nuomonę apie tiekėjus ar jų tiekiamas prekes, teikiamas paslaugas ir darbus ir kita⁴⁴. Šio audito metu atliktos apklausos rezultatai parodė, kad PO, įsigydamos prekes, paslaugas ir darbus per CPO LT elektroninį katalogą, vis dar patiria nemažai problemų.
28. Pusė apklaustųjų PO⁴⁵ CPO LT kaip priemonę, skirtą VŠP vykdymui palengvinti ir racionaliam lėšų ir administracinių išteklių panaudojimui užtikrinti, vertina labai gerai, gerai ir beveik tiek pat 44 proc. – vidutiniškai. Tačiau PO vis dar susiduria su tokiomis problemomis kaip nepakankamas ir rinkos pokyčių neatitinkantis prekių, paslaugų ar darbų asortimentas, pristatytos netinkamos kokybės prekės, suteikiamos nekokybiškos paslaugos ar nekokybiškai atliekami darbai (žr. 4 pav.).

⁴¹ „Viešųjų pirkimų krašto apsaugos sistemoje organizavimas“, 2017-12-05 Nr. VA-2017-P-900-2-22.

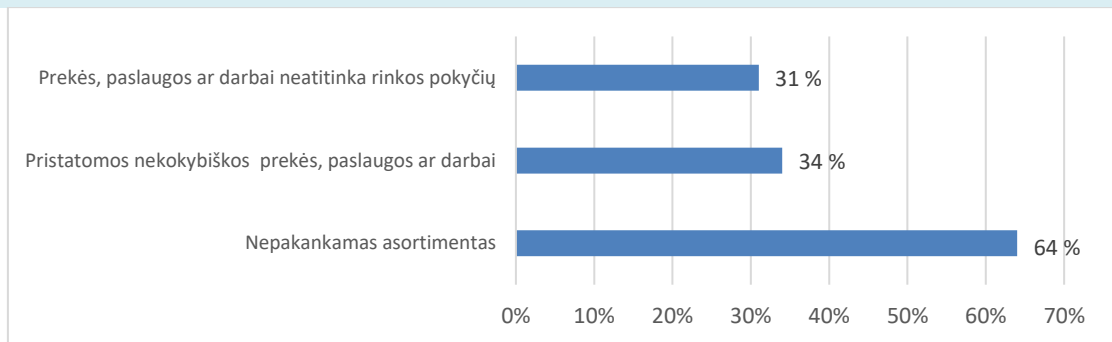
⁴² „Centralizuoti viešieji pirkimai“, 2013-12-13 Nr. VA-P-20-8-1-26.

⁴³ Ataskaitoje nurodyti trūkumai: ne visada užtikrinama per CPO LT perkamų prekių, paslaugų ir darbų kokybė ir mažesnė jų kaina; PO nepakankamai komunikavo su CPO LT ir ši neturėjo informacijos apie sutarčių vykdymo kokybę; kai buvo pristatomos nekokybiškos, brangesnės arba ne tos prekės, buvo suteikiamos nekokybiškos paslaugos ar nekokybiškai atliekami darbai; kiti trūkumai.

⁴⁴ Vėjų CPO LT 2017-10-04 raštas Nr. 1S-1020 „Dėl valstybinio audito ataskaitoje „Centralizuoti viešieji pirkimai“ pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo poveikio“.

⁴⁵ Atsakymus pateikė 1 394 (36 proc.) PO.

4 pav. Problemos, su kuriomis dažniausiai susiduria PO, įsigydamos prekes, paslaugas ir darbus per VŠĮ CPO LT elektroninį katalogą (PO pasirinko kelis atsakymo variantus)

Šaltinis – AAI atliktos apklausos rezultatai

Viešųjų pirkimų konsolidavimas

29. Lietuvoje nuo 2014 m. PO gali kreiptis į CPO LT, inicijuodamos konsoliduoto pirkimo poreikį, ir CPO LT elektriniame kataloge vykdyti konsoliduotus pirkimus, susijungus keletui PO. Nors PO suteikta galimybė vykdyti konsoliduotus pirkimus, tokių pirkimų vis dar vykdoma mažai. EK naudojami VŠP efektyvumo vertinimo rodikliai rodo, kad 2016 m. Lietuva nepatenkinamai vertinama konsoliduotų pirkimų srityje ir atsilieka nuo kitų ES valstybės narių šioje srityje⁴⁶.
30. CPO LT duomenimis, 2014–2016 m. PO vykdytų konsoliduotų pirkimų CPO LT el. kataloge skaičius buvo mažas – per šį laikotarpį vykdyti tik 6⁴⁷ konsoliduoti pirkimai (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. 2014–2016 m. vykdyti konsoliduoti pirkimai

Metai	2014 m.	2015 m.	2016 m.
Konsoliduotų pirkimų skaičius	3	Nebuvo	3
Konsoliduotų pirkimų ir juose dalyvavusių PO skaičius	1 elektros energijos pirkimas (37) 2 judriojo ryšio pirkimai (55 ir 132)	Nebuvo	1 judriojo ryšio pirkimas (94) 1 elektros energijos pirkimas (54) 1 valymo paslaugų pirkimas (3)

Šaltinis – AAI pagal VŠĮ CPO LT pateiktus duomenis

31. 2016 m. vykdyti tik 3 konsoliduoti pirkimai, bet, CPO LT duomenimis⁴⁸, sutaupyta 366,2 tūkst. Eur, nes šie pirkimai mažina ne tik VŠP vykdymo sąnaudas, bet ir prekių, darbų ar paslaugų kainas.

Nepatikimų tiekėjų sąrašas

32. NTS⁴⁹, kaip nauja priemonė nepatikimų tiekėjų problemai spręsti, Lietuvoje pradėtas taikyti nuo 2016 metų⁵⁰. Už pateikiamos informacijos apie nepatikimus tiekėjus teisingumą yra atsakinga pati PO, todėl tam, kad šis įrankis veiktų efektyviai, visų pirma pačios PO turi būti suinteresuotos įtraukti tiekėjus į NTS. PO tenka pareiga prižiūrėti sutarties vykdymą ir reikalauti iš tiekėjo tinkamai įvykdyti sutartį. PO interesus laiku gauti tinkamos kokybės darbus, prekes ar paslaugas už sumokėtus pinigus turėtų būti didžiausias, skatinantis būti aktyvia šalimi. Diagrama rodo, kad naujų įrašų įtraukimo į NTS mastas po truputį didėja, tačiau nedidelis tiekėjų skaičius (26) išlieka ir rodo PO aktyvumo stoką (žr. 5 pav.).

⁴⁶ Prieiga per internetą:

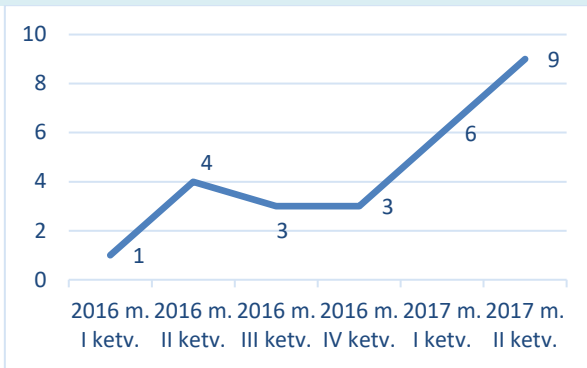
http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_per_policy_area/public_procurement/index_en.htm.

⁴⁷ Pažymėtina, kad 2017-01-31 įvyko konsoliduotas vaistinių preparatų pirkimas, kuris buvo pradėtas 2016 m.

⁴⁸ CPO LT 2016 m. veiklos ataskaita.

⁴⁹ T. y., „juodasis tiekėjų sąrašas“ – netinkamai pirkimo sutartį įvykdžiusių (ar jos neįvykdžiusių) tiekėjų sąrašas, kai toks neįvykdymas yra esminis sutarties pažeidimas (jeigu jis įvyko po 2016-01-01). Į NTS įtraukiama 3 metams.

⁵⁰ Įgyvendinant atnaujintą VŠP direktyvą – 2014-02-26 Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kurią panaikina Direktyva 2004/18/EB.

5 pav. Nauji įrašai NTS 2016 m. I ketv.–2017 m. II ketv.

Šaltinis – AAI pagal VPT duomenis (<http://vpt.lrv.lt/lt/kiti-duomenys/nepatikimu-tiekeju-saragas>)

33. Iki 2017-07-01 PO galėjo rinktis, ar leisti dalyvauti VŠP tiekėjams, kurie buvo padarę esminių sutarties pažeidimų ir dėl to įtraukti į NTS⁵¹. Tiekėjas į NTS gali būti įtrauktas tik dėl tokių sutarties pažeidimų, kurie laikomi esminiais⁵². Nuo 2017-07-01 įsigaliojus VPĮ pakeitimams, PO nustatytas privalomas reikalavimas tokius tiekėjus pašalinti iš pirkimo procedūrų⁵³.
34. Pareiga įtraukti esminius sutarties pažeidimus padariusius tiekėjus į NTS nustatyta tik PO. VPT nustatyta funkcija⁵⁴ administruoti PO paskelbtą informaciją apie pirkimo sutarties neįvykdžiusius ar netinkamai ją įvykdžiusius tiekėjus, tačiau nesuteikti įgaliojimai įtraukti tiekėją į NTS, turint patikimos informacijos apie sutarčių vykdymo pažeidimus, pvz., atlikus sutarčių vykdymo vertinimą ir nustačius reikšmingų pažeidimų.
35. Siekiant užkirsti kelią praktikai, kai tiekėjai neteisėtai bando išvengti ar išvengia NTS, pvz., įsteigdami kitą įmonę, nuo 2017-07-01 PO suteikta galimybė iš pirkimo procedūrų pašalinti tiekėją ir tuo atveju, kai ji turi įtinkamų duomenų, kad tiekėjas yra įsteigtas, siekiant išvengti pašalinimo dėl nepatikimumo pagrindo taikymo⁵⁵.
36. LR Seimo kanceliarijos Teisės departamentas yra pateikęs pastabų⁵⁶, kad įtinkamų duomenų vertinimo kriterijai yra neaiškūs ir pašalinimo pagrindas būtų objektyviai neįrodomas, o PO argumentai būtų nugincijami, jei pirkime dalyvautų tiekėjas (kad ir įsteigtas tų pačių steigėjų, kaip ir pašalinimo pagrindą atitinkantis kitas tiekėjas), atitinkantis įstatymo bei PO nustatytus reikalavimus. Atsižvelgiant į tai, nenustačius įtinkamų duomenų vertinimo kriterijų, yra rizika, kad minėta įstatymo nuostata gali neapsaugoti nuo ydingos praktikos, tiekėjams bandant neteisėtai išvengti įtraukimo į NTS.

⁵¹ LR viešųjų pirkimų įstatymas (galiojusi redakcija iki 2017-07-01).

⁵² LR viešųjų pirkimų įstatymas (2017-05-02 redakcija Nr. XIII-327), 91 str., (2015 06 09 redakcija Nr. XII-1768) 18¹ str.

⁵³ LR viešųjų pirkimų įstatymas (2017-05-02 redakcija Nr. XIII-327), 46 str. 4 d. 6 p.

⁵⁴ LR viešųjų pirkimų įstatymas (2017-05-02 redakcija Nr. XIII-327), 95 str. 1 d. 11 p., (2015 06 09 redakcija Nr. XII-1768) 8² str. 1 d. 18 p.

⁵⁵ LR viešųjų pirkimų įstatymas (2017-05-02 redakcija Nr. XIII-327), 46 str. 4 d. 6 p.

⁵⁶ LR Seimo kanceliarijos Teisės departamento 2017-03-28 išvada Nr. XIIP-3750(4) „Dėl Viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 pakeitimo įstatymo projekto“.

2. NACIONALINIS TEISINIS REGLAMENTAVIMAS NE VISADA SUKURIA PRIELAIDAS VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SISTEMAI EFEKTYVIAI VEIKTI

37. Nacionalinė viešųjų pirkimų teisinė sistema yra teisės aktų, nustatančių viešųjų pirkimų sistemos funkcionavimo teisinius pagrindus ir pirkimų dalyvių elgesio taisykles, visuma (žr. 6 pav.).

6 pav. Viešųjų pirkimų teisinė sistema

<p>Pagrindiniai ES teisės aktai</p> <p>Europos Parlamento ir Tarybos galiojančios pagrindinės direktyvos komunaliniam sektoriui Nr. 2014/25/EB ir klasikiniam sektoriui Nr. 2014/24/EB</p>
<p>Įstatymai, kodeksai</p> <p>Viešųjų pirkimų įstatymas</p> <p>Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymas</p> <p>Viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymas</p> <p>LR administracinių nusižengimų kodeksas</p> <p>LR civilinio proceso kodeksas</p> <p>LR civilinis kodeksas</p>
<p>Vyriausybės nutarimai</p> <p>Dėl Viešųjų pirkimų vykdymo naudojantis centrinės perkančiosios organizacijos elektroniniu katalogu</p> <p>Dėl centralizuotų viešųjų pirkimų vykdymo ir kiti.</p>
<p>Ministrų įsakymai</p> <p>Ūkio ministro įsakymas „Dėl perkančiųjų organizacijų sąrašų patvirtinimo“</p> <p>Aplinkos ministro įsakymai „Dėl Projekto konkurso organizavimo taisyklių patvirtinimo“, „Dėl Žaliųjų pirkimų įgyvendinimo 2016–2020 metų priemonių patvirtinimo“ ir kiti.</p>
<p>VPT direktoriaus įsakymai</p> <p>Naudojimosi Centrine viešųjų pirkimų informacine sistema taisyklės</p> <p>Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas</p> <p>Tiekėjo kvalifikacijos reikalavimų nustatymo metodika</p> <p>Kainodaros taisyklių nustatymo metodika</p> <p>Numatomos viešojo pirkimo ir pirkimo vertės skaičiavimo metodika</p> <p>kt.</p>

Šaltinis – AAI pagal atliktą teisės aktų analizę

38. Lietuvos VŠP politika yra neatsiejama nuo ES VŠP politikos. Politikos formuotojai turi atsižvelgti į ES norminiuose dokumentuose VŠP keliamus tikslus ir reikalavimus ir juos integruoti į nacionalinę teisinę sistemą.
39. Siekdami nustatyti, ar sukurta VŠP teisinė sistema sudaro prielaidas VŠP sistemai efektyviai funkcionuoti, vertinome VŠP teisinį reglamentavimą, jo nuoseklumą ir sistemiškumą. Laikėmės nuostatos, kad ši teisinė sistema sudaro prielaidas VŠP efektyviai funkcionuoti, kai:

- VPĮ nuostatos suprantamos, nustatytos taisyklės lengvai įgyvendinamos, o patį VPĮ palankiai vertina PO⁵⁷;
- VPĮ įgyvendinamieji teisės aktai (norminiai teisės aktai ir metodinės rekomendacijos) VPT parengti pagal teisėkūros principus⁵⁸ ir padeda PO tinkamai atlikti VŠP.

2.1. Viešųjų pirkimų teisinis reglamentavimas riboja galimybes optimizuoti šių pirkimų procesą ir taip didinti jo efektyvumą

40. Vertinome VŠP teisinį reglamentavimą, jo nuoseklumą ir sistemiškumą, įtaką VŠP efektyvumui. Nustatėme, kad VŠP teisinis reglamentavimas neatitinka proporcingumo, efektyvumo, aiškumo ir sistemiškumo principų⁵⁹. Tai riboja galimybes optimizuoti VŠP procesą, nes yra orientuotas į skaidrumo didinimą, griežtinant reglamentavimą ir kuriant papildomas pirkimo procedūras, kurios orientuotos į procesą, o ne į rezultatą. Intensyvus teisinio reglamentavimo keitimas ir nepastovumas neleidžia susiformuoti vienodai VŠP praktikai, jis tampa sudėtingas, sunkiai suprantamas, PO turi nuolat sekti pokyčius ir operatyviai prie jų prisitaikyti. Dėl šių priežasčių VŠP procesas ilgėja, PO tampa sudėtinga laiku įsigyti joms reikalingų ir kokybiškų prekių, paslaugų ar darbų.
41. Susipažinę su VPĮ pakeitimais, atliktais 1996–2017 m. laikotarpiu, nustatėme atvejų, kai su VŠP susijusias problemas buvo bandoma spręsti griežtinant reglamentavimą.

VPĮ keitimo pavyzdžiai

- *Siekiant išspręsti problemą, kai pirkimo sąlygos pritaikytos vienam arba mažai daliai tiekėjų, nuo 2009 m. į VPĮ įtrauktas reikalavimas rengti ir skelbti VŠP planus. Nuo 2010 m. pridėtas reikalavimas skelbti iš anksto didelės apimties ir svarbos pirkimų techninių specifikacijų projektus. Nuo 2011 m. įstatymas papildytas reikalavimu iš anksto skelbti visus, išskyrus mažos vertės pirkimų, techninių specifikacijų projektus. Nuo 2014 m. numatyta galimybė PO skelbti pirkimų, kuriems šioje dalyje nustatytas techninių specifikacijų projektų skelbimo reikalavimas netaikomas, techninių specifikacijų projektus.*

Atsižvelgiant į VŠP sistemos dalyvių išsakytas pastabas, *problemas*, kai pirkimo sąlygos pritaikytos vienam arba mažai daliai tiekėjų, *tokiu būdu išspręsti nepavyko*. Šią problemą pabrėžia ir VPT, atlikusi sektorių analizes. Reikia pažymėti, kad naujos redakcijos VPĮ⁶⁰ atsisakoma reikalavimo iš anksto viešinti techninių specifikacijų projektus, paliekant tik tokią galimybę.

Siekiant didinti vidaus sandorių skaidrumą ir mažinti konkurencijos ribojimą, 2011 m. patikslintos VPĮ nuostatos dėl pajamų skaičiavimo sudarant vidaus sandorius. Taip pat papildyta reikalavimais planuojamus vidaus sandorius nurodyti PO pirkimo planuose ir teikti įvykdytų vidaus sandorių ataskaitas VPT. 2012 m. įstatymas papildytas nuostatomis, kad vidaus sandoriai gali būti pradedami tik gavus VPT sutikimą. 2017 m. tvarka dėl vidaus sandorių dar labiau sugriežtinta, VŠP procedūros gali būti netaikomos, jeigu PO sudaro sutartį su kita perkančiąja organizacija, kurį ji kontroliuoja kaip savo pačios tarnybą ar struktūrinį padalinį darydama lemiamą įtaką jos strateginiams tikslams ir reikšmingiems sprendimams, ir jeigu kontroliuojamas subjektas ne mažiau kaip 80 proc. pajamų per paskutinius 3 finansinius metus gauna iš veiklos, skirtos PO poreikiams tenkinti ar PO funkcijoms atlikti, bei kontroliuojamoje perkančiojoje organizacijoje nėra tiesioginio privataus kapitalo dalyvavimo.

Reglamentavimo griežtinimas vidaus sandorių problemos neišsprendė.

⁵⁷ LR teisėkūros pagrindų įstatymas, 2012-09-18 Nr. XI-2220, 3 str.

⁵⁸ Ten pat.

⁵⁹ Ten pat.

⁶⁰ LR viešųjų pirkimų įstatymas (2017-05-02 redakcija Nr. XIII-327).

42. Analizuotos situacijos rodo, kad siekiai didinti VŠP skaidrumą, griežtinant teisinį reglamentavimą, VŠP problemų neišsprendė, o tik padidino VŠP procedūrų skaičių. PO, vykdydamos pirkimus, priverstos daug dėmesio skirti teisės aktų reikalavimams ir atlikti formalias procedūras. Dėl to tam tikrais atvejais nukenčia pirkimų rezultatas.
43. 2014 m. įsigaliojusias Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas dėl klasikinio ir komunalinio sektorių⁶¹ nuo 2017 m. liepos 1 d. perkėlus į nacionalinę teisę, įsigaliojo nauja VPĮ redakcija⁶² ir priimtas naujas Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymas⁶³.
44. Išnagrinėjus direktyvos⁶⁴ nuostatų, taikomų klasikiniam sektoriui, perkėlimą į VPĮ⁶⁵, nustatyta, kad VŠP taisyklės supaprastinamos, didinamas jų lankstumas, PO suteikiama daugiau pasirinkimo galimybių, bet ir toliau orientuojamasi į griežtesnį teisinį reglamentavimą. Kai kuriais atvejais į VPĮ yra perkelti griežtesni reikalavimai, negu reikalaujama pagal direktyvą, arba esant galimybei valstybei narei pačiai pasirinkti tam tikrų nuostatų privalomumą, nacionalinėje teisėje įtvirtintos griežtesnės normos.

Direktyvos nuostatų perkėlimo į VPĮ pavyzdžiai

- Direktyvos 2014/24/ES 71 str. 2 dalyje nustatyta, kad PO gali prašyti arba valstybės narės gali būti įpareigota konkurso dalyvio prašyti pasiūlyme nurodyti visas sutarties dalis, kurias jis ketina subrangos sutartimi pavesti atlikti trečiosioms šalims, ir visus siūlomus subrangovus. VPĮ 88 str. 1 dalyje nustatyta, kad PO turi reikalauti, kad dalyvis savo pasiūlyme nurodytų, kokiai pirkimo sutarties daliai ir kokius subtiekejus, jeigu jie yra žinomi, jis ketina pasitelkti.
- Direktyvos 2014/24/ES 19 str. 2 dalyje nustatyta, kad prireikus PO gali pirkimo dokumentuose paaiškinti, kaip ekonominės veiklos vykdytojų grupės turi įvykdyti ekonominės ir finansinės būklės ar techninių ir profesinių pajėgumų reikalavimus, jeigu tai pagrįsta objektyviomis priežastimis ir yra proporcinga. VPĮ 18 str. 3 dalyje nustatyta, kad PO pirkimo dokumentuose turi paaiškinti, kaip tiekėjų grupės turi atitikti kvalifikacijos reikalavimus, keliamus pagal šio įstatymo 47 straipsnį, ir, jeigu taikytina, kokybės vadybos sistemos ir (arba) aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartus, reikalaujamus pagal šio įstatymo 48 straipsnį.
- Direktyvos 2014/24/ES 67 str. 2 dalyje nustatyta, kad valstybės narės gali nustatyti, kad PO negali remtis tik kaina arba tik išlaidomis kaip vieninteliu sutarties skyrimo kriterijumi arba gali leisti šiuos kriterijus taikyti tik tam tikroms PO kategorijoms ar tam tikroms sutarčių rūšims. VPĮ 55 str. 2 dalyje nustatyta, kad pirkimų, kuriuos atliekant ekonomiškai naudingiausias pasiūlymas išrenkamas tik pagal kainą, vertė kiekvienais kalendoriniais metais negali sudaryti daugiau kaip 70 proc. bendros PO pirkimų vertės, į kurią neįskaičiuojama mažos vertės pirkimų ir pagal šio įstatymo 72 str. 3 dalį atliktų pirkimų vertė.

45. Vertindami VŠP teisinio reglamentavimo pastovumą, analizavome VPĮ 1996–2017 m. laikotarpiu (iki įstatymo naujos redakcijos) atliktus pakeitimus. Nustatyta, kad įstatymas nuolat keičiamas:
- 1996–2017 m. keistas 37 kartus, o iki 2017 m. buvo 49 jo redakcijos⁶⁶;

⁶¹ 2014-02-26 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB; 2014-02-26 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/25/ES dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/17/EB.

⁶² LR viešųjų pirkimų įstatymas (2017-05-02 redakcija Nr. XIII-327).

⁶³ LR pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymas, 2017-05-02 Nr. XIII-328.

⁶⁴ 2014-02-26 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB.

⁶⁵ LR viešųjų pirkimų įstatymas (2017-05-02 redakcija Nr. XIII-327).

⁶⁶ INFOLEX duomenimis, nuo VPĮ priėmimo 1996-08-13 iki 2017-07-01 buvo 49 įstatymo redakcijos.

- 2005-12-22–2016-09-20⁶⁷ laikotarpiu iš buvusių 100 straipsnių atlikti 74-ių pakeitimai, kai kurie keisti po 10⁶⁸, 7⁶⁹, 6⁷⁰ ar 5⁷¹ kartus, įtraukta naujų nuostatų⁷².
46. Griežtinamas teisinis reglamentavimas ir nuolatinė jo kaita bei nepastovumas yra keli veiksniai, kurie ne tik apsunkina VŠP procedūrų vykdymą, bet ir ilgina jų trukmę, todėl PO tampa sudėtinga laiku įsigyti joms reikalingų ir kokybiškų prekių, paslaugų ar darbų. Pagal VPT pateiktus duomenis⁷³, vidutinė VŠP trukmė 2014–2016 m. laikotarpiu buvo 85 dienos, t. y. VŠP trunka vidutiniškai beveik 3 mėnesius. 2016 m., lyginant su 2015 m., vidutinė VŠP trukmė reikšmingai pakito – pailgėjo 15,8 dienos. Vertinant trukmę pagal pirkimų būdus, pastebima, kad nuosekliai ilgėja supaprastintų ribotų, supaprastintų atvirų bei atvirų konkursų terminai (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Atvirų, supaprastintų atvirų, supaprastintų ribotų konkursų trukmė

Pirkimo būdo pavadinimas	Vidutinė viešojo pirkimo trukmė dienomis			
	2014 m.	2015 m.	2016 m.	vidutiniškai
Atviras konkursas	127,4	129,2	154,8	137,5
Supaprastintas atviras konkursas	60,5	62,0	64,1	62,1
Supaprastintas ribotas konkursas	130,0	150,3	156,5	144,1

Šaltinis – audito metu VPT pateikta informacija⁷⁴

47. VŠP procedūrų trukmės problemą bandoma spręsti naujajame VPĮ sutrumpinus VŠP skelbimo, pasiūlymo pateikimo ir kitus terminus.
48. Siekdami įvertinti, su kokiomis VŠP teisinio reglamentavimo problemomis susiduria PO, audito metu atlikome jų apklausą⁷⁵. PO vertinimu, įstatymas ne tik dažnai kintantis ir nepastovus, bet ir orientuotas į procedūras. Tai neleidžia susiformuoti vienodai VŠP vykdymo praktikai, PO turi nuolat sekti pokyčius ir prie jų prisitaikyti. Įstatymo struktūra yra sudėtinga, daug nukreipiamųjų ir blanketinių teisės normų, todėl įstatymo nuostatas sudėtinga suprasti ir taikyti, ypač vykdant didelius VŠP. PO taip pat nurodė, kad reglamentavimui trūksta nuoseklumo, jis neaiškus. Kai kurių teisės normų taikymas tampa aiškesnis susiformavus teismų praktikai (žr. 7 pav.). Teisėkūros tendencijos rodo, kad PO nurodytos problemos gali išlikti ir ateityje.

⁶⁷ Pakeitimai vertinti nuo LR viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo įstatymas, 2015-12-22 Nr. X-471, iki pakeitimo 2016-09-20 įstatymo Nr. XII-2624.

⁶⁸ LR viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491, 10 str.

⁶⁹ Ten pat, 2, 18, 22, 24, 85, 92 str.

⁷⁰ Ten pat, 7, 8, 33 str.

⁷¹ Ten pat, 19, 86 str.

⁷² Ten pat, 8¹, 8², 15¹, 18¹, 21¹, 94¹, 95¹, 95² str.

⁷³ Apima laikotarpį nuo paskelbimo datos (jei pirkimas neskelbiamas – kvietimo pateikti pasiūlymus data) iki sutarties sudarymo datos.

⁷⁴ Prieiga per internetą: <http://vpt.lrv.lt/lt/kita-viesuju-pirkimu-informacija>.

⁷⁵ Į šį anketos klausimą atsakė 1 219 PO.

7 pav. PO nurodytos VPĮ problemos (PO galėjo pasirinkti kelis atsakymų variantus)

Šaltinis – AAI atliktos PO apklausos duomenys

49. VŠP yra tiek ES, tiek nacionalinės teisės objektas. ES teisė reguliuoja tarptautinius VŠP, o nacionalinių VŠP reglamentavimą palieka nacionalinei teisei, nes jie nedaro įtakos Europos vidaus rinkos funkcionavimui.
50. ES valstybėms narėms palikta teisė nusistatyti VŠP nacionalinių verčių ribas ir pasirinkti nustatytų verčių neviršijančių viešųjų pirkimų teisinį reglamentavimą. Nacionalinės vertės ribų nustatymo tikslas yra sudaryti sąlygas atlikti specialias procedūras, užtikrinančias, kad VŠP negeneruos neproporcingai daug administracinių sąnaudų tiekėjams ir PO.
51. Siekiant susipažinti su kitų ES valstybių narių nustatytais VŠP nacionalinėmis vertėmis ir atsižvelgiant į taikomą VŠP teisinį reglamentavimą, audito metu atliktas VŠP reglamentavimo palyginimas (žr. 5 lentelę). Pasirinktos tos valstybės narės, kurios (kaip ir Lietuva) pagal EK taikomos VŠP efektyvumo vertinimo rodiklių sistemos⁷⁶ nustatytus kriterijus vertinamos „pakankamai gerai“.

5 lentelė. ES valstybių narių pirkimų, kurie nesiekia EK nustatytų tarptautinės vertės ribų, reglamentavimo palyginimas

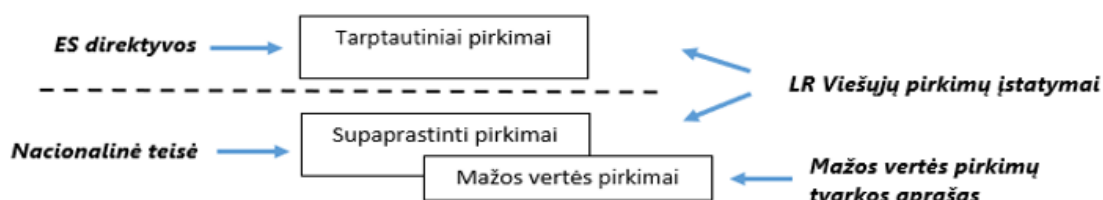
Valstybė	Nacionaliniu lygmeniu nustatyta supaprastintų pirkimų vertė	Nacionaliniu lygmeniu nustatyta mažos vertės pirkimų riba, iki kurios procedūros netaikomos
Švedija	Pirkimams, kurių vertė neviršija tarptautinių pirkimų ribos (nustatytos EK), taikomos VPĮ nustatytos specialiosios supaprastintos procedūros.	~10 000 Eur
Suomija		60 000 Eur – prekių ir paslaugų pirkimams; 150 000 Eur – darbų pirkimams.
Lietuva	Iš esmės tarptautinių ir supaprastintų pirkimų vykdymo procedūros sutampa, skiriasi skelbimo ir VŠP terminų procesų reglamentavimas.	Riba nėra nustatyta
Didžioji Britanija	Pirkimams, kurių vertė neviršija tarptautinių pirkimų ribos (nustatytos EK), taikomos VPĮ nustatytos specialiosios supaprastintos procedūros.	~11 300 Eur, kai perka centrinė valdžios institucija; ~28 300 Eur, kai perka kitos PO.
Danija		~67 200 Eur

Šaltinis – AAI pagal ES šalyse taikomus VPĮ

⁷⁶ Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_per_policy_area/public_procurement/index_en.htm [žiūrėta 2018-04-25].

52. Pateikti duomenys rodo, kad kitos valstybės narės pirkimams, kurie nesiekia tarptautinės pirkimo vertės ribos, taiko specialiąsias procedūras, kurios palengvina ir supaprastina VŠP procesą, o mažos vertės pirkimams, kurie nesiekia nustatytos ribos, VŠP procedūros netaikomos.
53. Lietuva iš nagrinėjamų valstybių pasirinkusi griežčiausią reglamentavimą: supaprastintiems pirkimams, kurie nesiekia tarptautinės vertės ribų, bet jų vertė viršija mažos vertės pirkimų ribą, taikomas panašus reglamentavimas kaip ir tarptautinių pirkimų atveju. Ir mažos vertės pirkimai reglamentuojami detalii – jiems taikomos VPT nustatytos mažos vertės pirkimų taisyklės⁷⁷ (žr. 8 pav.).

8 pav. Lietuvos viešųjų pirkimų reglamentavimas pagal pirkimo būdus

Šaltinis – AAI pagal teisės aktų analizę

54. Taigi Lietuva, turėdama teisę supaprastintiems pirkimams nustatyti specialiąsias procedūras, kurios palengvintų ir supaprastintų VŠP procesą, o mažos vertės pirkimams nenustatyti VŠP procedūrų arba nustatyti minimalias, pasirinko visų pirkimo būdų griežtą ir detalų teisinį reglamentavimą. Kaip rodo audito metu nustatyti faktai, tai apsunkina VŠP sistemos funkcionavimą, mažina jos efektyvumą ir riboja galimybes optimizuoti VŠP procesą.
55. Siekiant didinti VŠP sistemos efektyvumą, reikėtų peržiūrėti esamą nacionalinį VŠP teisinį reguliavimą ir jo sukeltą pasekmę, spręsti klausimą dėl supaprastintų ir mažos vertės VŠP reglamentavimo supaprastinimo. Tačiau paprastinant reglamentavimą, svarbu įvertinti vidaus kontrolės sistemą VŠP srityje ir stiprinti ją, siekiant išlaikyti skaidrumo ir efektyvumo tikslų pusiausvyrą.

2.2. Netinkama Viešųjų pirkimų tarnybos metodinė pagalba apsunkina viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų taikymą

56. VPT yra svarbi VŠP sistemos dalis, daranti didelę įtaką VŠP sistemos efektyvumui. Tarnybos paskirtis yra įgyvendinti VŠP, pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srityse perkančiųjų subjektų, politiką ir prižiūrėti, kaip laikomasi Viešųjų pirkimų įstatymo, Viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymo ir Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srityse perkančiųjų subjektų, įstatymo⁷⁸.
57. VPT, siekdama jai nustatytų tikslų, pagal kompetenciją rengia ir (ar) priima pirkimus reglamentuojančius teisės aktus, teikia metodinę pagalbą, rengia rekomendacijas ir gaires VPĮ taikymo ir įgyvendinimo klausimais⁷⁹. Tarnybos rengiami teisės aktai, metodinės rekomendacijos ir gairės turi atitikti teisėkūros principus⁸⁰ – proporcingumo, efektyvumo, aiškumo ir sistemiškumo⁸¹.
58. Audito rezultatai parodė, kad VPT teikiama metodinė pagalba apsunkina VŠP reglamentuojančių teisės aktų taikymą, nes teisės aktai, metodinės rekomendacijos ir gairės nekeičiami kartu su rinkos

⁷⁷ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017-06-28 įsakymas Nr. 1S-97.

⁷⁸ LR Vyriausybės 2011-12-21 nutarimu Nr. 1517 patvirtinti Viešųjų pirkimų tarnybos nuostatai (2017-10-31 nutarimo Nr. 889 redakcija), 2 p.

⁷⁹ Ten pat, 9 p.

⁸⁰ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2011-12-30 įsakymas Nr. 1S-200 (2016-03-24 galiojanti suvestinė redakcija), 47 ir 76 p.

⁸¹ LR teisėkūros pagrindų įstatymas, 2012-09-18 Nr. XI-2220, 3 str.

sąlygų ar teisinės aplinkos pokyčiais, todėl tampa nebeaktualūs, dubliuoja vienas kitą, yra nepakankami, neaiškūs ir dviprasmiški, kai kurie iš jų praktikoje neveiksmingi. Dėl šių priežasčių sukuriama dar daugiau neaiškumo VŠP teisinėje sistemoje ir tokiu būdu mažinamas VŠP sistemos efektyvumas.

59. Atlikome VPT audito metu galiojusių⁸² su klasikinio ir komunalinio sektorių VŠP vykdymu susijusių teisės aktų, metodinių rekomendacijų ir gairių analizę (vertinti dokumentai pateikti ataskaitos 4 priede). Nustatėme, kad dalis jų dubliuoja vienas kitą, laiku neatnaujinami, dėl kintančių rinkos sąlygų ar teisinio reglamentavimo pokyčių nebeaktualūs ir sunkiai pritaikomi praktikoje.

VPT teisės aktų, metodinių rekomendacijų ir gairių pavyzdžiai

Dubliuoja vienas kitą

- VPT direktoriaus įsakymai 2001-04-03 Nr. 37 „Dėl Pirkimo objekto kodų rodyklės patvirtinimo“ ir 2003-02-23 Nr. 1S-27 „Dėl pirkimo objektų kodų sąrašo patvirtinimo“ iš esmės reglamentavo tą patį. Nuo 2014-01-01 įsigaliojus VPĮ pakeitimams, pirkimo objektų kodai nebenaudojami numatomo pirkimo vertei skaičiuoti, bet įsakymai buvo panaikinti tik 2017-03-25.
- Iki 2017-03-25 galiojo keturios PO prašymų pateikimo VPT taisyklės (VPT direktoriaus įsakymai: 2003-12-31 Nr. 1S-122; 2006-02-03 Nr. 1S-11; 2008-09-26 VPTDĮ Nr. 1S-93; 2009-08-31 VPTDĮ Nr. 1S-90), kurios buvo beveik tokios pačios.
- Iki 2017-07-01 galiojo du analogiški VŠP komisijos vokų atplėšimo aprašai (VPT direktoriaus įsakymai: 2003-02-25 Nr. 1S-20; 2008-09-08 Nr. 1S-86).
- Iki 2017-07-01 galiojo 2 įsakymai, kurių laikantis turi būti rengiamos ir teikiamos VŠP ataskaitos (VPT direktoriaus įsakymai: 2003-02-26 Nr. 1S-24; 2006-01-19 Nr. 1S-4).

Laiku neatnaujinami

- VPĮ 22 straipsnio „Viešųjų pirkimų skelbimai“ paskutiniai keitimai atlikti 2014-09-25, o VPT direktoriaus 2004-01-30 įsakymas Nr. 1S-2 „Dėl reikalavimų skelbiamai viešųjų pirkimų informacijai ir viešųjų pirkimų skelbimų tipinių formų patvirtinimo“ paskutinį kartą atnaujintas 2004-06-07.
- VPT direktoriaus 2014-12-31 įsakymu Nr. 1S-266 patvirtintose rekomendacijose dėl statinio (-ių) ar statinių grupės projektavimo paslaugų viešojo pirkimo PO siūloma vadovautis statybos techniniais reglamentais, kurie negalioja nuo 2017-01-01.

Dėl kintančių rinkos sąlygų ar teisinio reglamentavimo pokyčių nebeaktualūs ir sunkiai pritaikomi praktikoje

- VPT direktoriaus 2005-11-02 įsakymu Nr. 1S-46 patvirtintos Kompiuterių techninių specifikacijų rengimo rekomendacijos paskutinį kartą atnaujintos 2007-05-03. Kaip manoma, jos neatitinka šiandieninių aktualijų ir yra pasenusios, nes skirtos sparčiai kintančios įrangos pirkimams vykdyti.

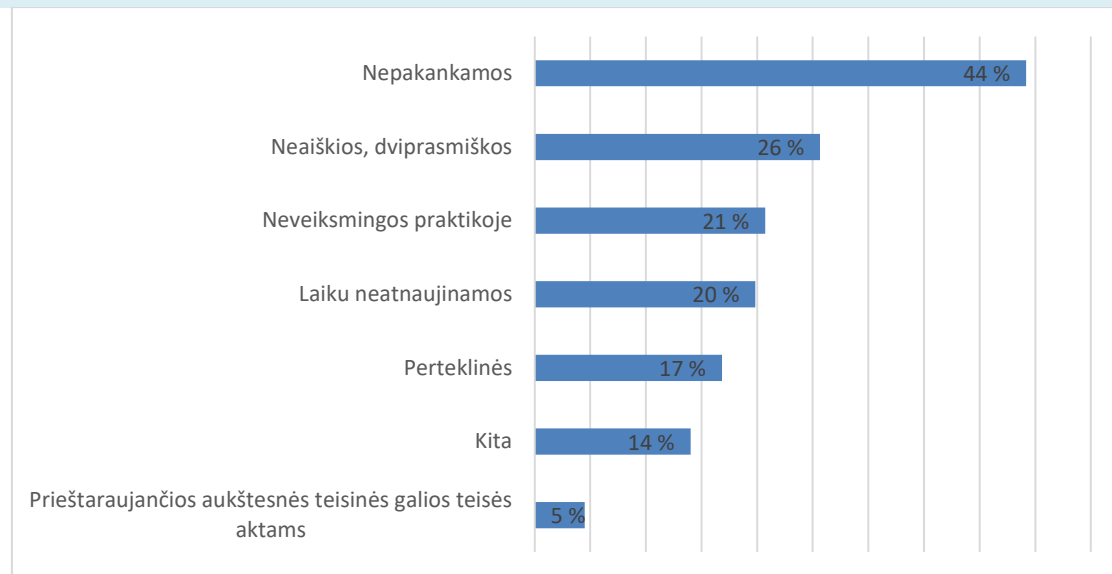
60. Pateikti pavyzdžiai rodo, kad VPT teisės aktai, metodinės rekomendacijos ir gairės apsunkina VŠP reglamentuojančių teisės aktų taikymą, dėl to jie sukelia dar daugiau neaiškumo VŠP teisinėje sistemoje.

61. Siekdami nustatyti, su kokiomis VŠP teisės aktų, metodinių rekomendacijų ir gairių taikymo problemomis susiduria PO, atlikome jų apklausą⁸³. Jos rezultatai patvirtino audito metu nustatytą problemą – VŠP dokumentai nepakankami, neaiškūs ir dviprasmiški, neveiksmingi praktikoje, laiku neatnaujinami ir panašiai (žr. 9 pav.).

⁸² Vertinimas buvo atliekamas 2017-02-28.

⁸³ Į šį anketos klausimą atsakė 1 134 PO.

9 pav. PO dažniausiai nurodyti VPT rengiamų viešųjų pirkimų rekomendacijų ir kitos metodinės pagalbos trūkumai, keliantys problemų PO (PO galėjo pasirinkti kelis atsakymų variantus)

Šaltinis – AAI atliktos PO apklausos duomenys

62. PO taip pat nurodė, kad dokumentai orientuoti tik į procedūras, o ne į racionalų lėšų panaudojimą, juose perrašomos įstatymo nuostatos, pasigendama gerosios praktikos pavyzdžių. Trūksta tvirtesnės VPT nuomonės tam tikrais klausimais, nes dalis dokumentų yra rekomendacinio pobūdžio, dėl to jais galima ir nesivadovauti.
63. Rengdamasi įgyvendinti naujo VPĮ nuostatas, VPT peržiūrėjo ir panaikino dalį besidubliuojančių ir neaktualių tvarkų ir taisyklių, parengė ir patvirtino naujus dokumentus, skirtus naujos redakcijos įstatymo nuostatoms įgyvendinti. Įsigaliojus naujos redakcijos įstatymui, nėra parengti visi klasikinio ir komunalinio sektorių su VŠP vykdymu susiję dokumentai⁸⁴. VPT nurodė, kad metodinės rekomendacijos yra aktualios iki 2017-06-30, nors ir nėra panaikintos. VPT paaiškinimu⁸⁵, VŠP, pradėtiems vykdyti iki 2017-06-30, taikomos visos apimties rekomendacijos, o pirkimams, pradėtiems vykdyti įsigaliojus naujam VPĮ, rekomendacijos taikomos tiek, kiek neprieštarauja naujam įstatymui, t. y. taikomos atsižvelgiant į VPĮ pakeitimus.
64. Atsižvelgdamos į tai, kad dar iki šiol nėra parengtos visos VPT numatytos parengti rekomendacijos, PO vadovaujasi senomis rekomendacijomis, pačios įvertindamos, kiek jos neprieštarauja naujam VPĮ. Tai PO dar labiau apsunkina VŠP vykdymą ir sukuria dar daugiau neaiškių situacijų.
65. Įsigaliojus naujam VPĮ parengti nauji teisės aktai, rengiamos naujos metodinės rekomendacijos ir gairės, tačiau audito metu nustatytos metodinės pagalbos problemos ir toliau išlieka aktualios. Siekiant didinti VŠP teisinio reglamentavimo aiškumą ir sistemiškumą, reikėtų įvertinti, ar VPT teikiama visos apimties metodinė pagalba VPĮ taikymo ir įgyvendinimo klausimais yra reikalinga VŠP dalyviams, ir spręsti klausimą dėl jos optimizavimo.

⁸⁴ 2017 m. planuojamų parengti rekomendacijų sąrašas nustatytas VPT 2016 m. veiklos ataskaitoje.

⁸⁵ 2017-08-24 VPT atstovės pateiktas paaiškinimas.

3. TRŪKSTA VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SPECIALISTŲ, TURINČIŲ ĮGŪDŽIŲ IR KOMPETENCIJOS TINKAMAI VYKDYTI VIEŠUOSIUS PIRKIMUS

66. VŠP sistemos efektyviam funkcionavimui didelę įtaką daro žmogiškieji ištekliai, kuriuos PO panaudoja VŠP procese. VŠP specialistai turi turėti reikiamos kompetencijos ir įgūdžių, kad galėtų orientuotis sudėtingoje teisinėje aplinkoje ir užtikrintų, kad laikydamosi teisės aktų reikalavimų PO laiku įsigytų tinkamos kokybės prekių, paslaugų ir darbų. Siekiant ugdyti ir stiprinti reikiamas kompetencijas ir įgūdžius VŠP srityje, turi būti pakankamai investuojama į žmogiškuosius išteklius. Remiantis EK komunikatu⁸⁶, profesionalių VŠP išteklių įgūdžių stoka yra didesnė problema nei korupcija, nes daugiau lėšų išvaistoma dėl profesionalumo ir iniciatyvos stokos nei dėl korupcijos.
67. Siekdami įvertinti sąlygas, kuriomis PO galėtų tinkamai vykdyti VŠP, audito metu vertinome, ar:
- patvirtinta specialistų rengimo, kvalifikacijos kėlimo ir palaikymo sistema atitinka gerąją praktiką⁸⁷;
  - VŠP specialistai ir jų kompetencija sudaro prielaidas tinkamai vykdyti pirkimus⁸⁸.
68. Laikėmės prielaidos, kad sąlygos PO tinkamai vykdyti VŠP yra sudarytos, kai šių specialistų rengimo, kvalifikacijos kėlimo ir palaikymo sistema atitinka gerąją praktiką⁸⁹, VŠP atliekantys žmogiškieji ištekliai vertinami kaip kompetentingi ir jų pakanka⁹⁰.
69. Remiantis EBPO⁹¹ ir EK⁹² rekomendacijomis, siekiant užtikrinti tinkamą VŠP specialistų rengimo, kvalifikacijos kėlimo ir palaikymo sistemą, turi būti sukurta ilgalaikė VŠP specializacijos strategija, kuri padės sustiprinti VŠP vaidmenį, poveikį ir reputaciją. Specializacijos strategija turėtų nustatyti ir apibrėžti, kokius pagrindinius įgūdžius ir kompetenciją turi būti įgijęs bet kuris VŠP specialistas, mokymų programas, karjeros ir motyvavimo sistemas, kad darbas VŠP srityje būtų patrauklus, o specialistai būtų motyvuoti siekti strategiškai svarbių rezultatų.
70. Nustatėme, kad VŠP specializacijos strategijos nėra ir VŠP specialistui būtini įgūdžiai ir kompetencija neidentifikuoti, todėl sudėtinga užtikrinti kryptingą ir sistemishą VŠP specialistų parengimą ir jų kompetencijos palaikymą, būtiną efektyviems VŠP vykdyti. Esant tokiai situacijai, trūksta VŠP specialistų, turinčių įgūdžių ir kompetencijos tinkamai vykdyti VŠP, rengiami mokymai nepakankami, PO ne visais atvejais skiria pakankamai dėmesio VŠP funkcijoms atlikti.
71. Audito metu, siekdami išsiaiškinti, ar PO yra pakankamai VŠP specialistų, turinčių įgūdžių ir kompetencijos tinkamai vykdyti VŠP, ar šioje srityje rengiami mokymai yra tinkami ir pakankami, atlikome PO apklausą.

⁸⁶ 2017-10-03 EK komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui Nr. COM(2017)572 final.

⁸⁷ Checklist for Supporting the Implementation of OECD Recommendation of the Council on Public Procurement: Capacity. Prieiga per internetą: <http://www.oecd.org/governance/procurement/toolbox/search/Checklist%2008%20Capacity.pdf>.

⁸⁸ Ten pat.

⁸⁹ Ten pat.

⁹⁰ Ten pat.

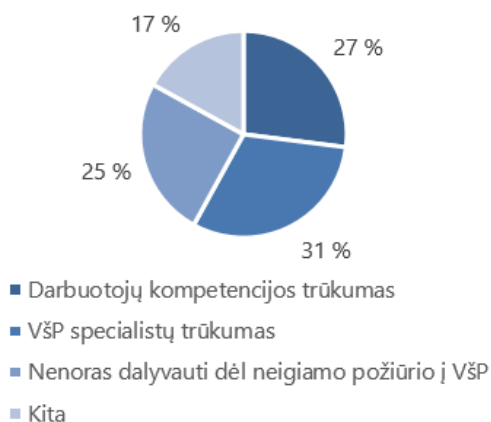
⁹¹ Ten pat.

⁹² 2017-10-03 Europos Komisijos rekomendacija dėl viešųjų pirkimų specializacijos „Viešųjų pirkimų specializacijos struktūros kūrimas“, (C(2017)6654).

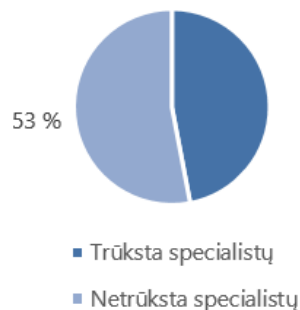
72. Apklauso rezultatai parodė⁹³, kad PO trūksta viešųjų pirkimų specialistų, turinčių įgūdžių ir kompetencijos tinkamai vykdyti VŠP.

10 pav. Apklauso dėl PO žmoniškųjų išteklių pakankamumo rezultatai

Sunkumai, su kuriais susiduriama sudarant VŠP komisiją

VŠP specialistų poreikis

Šaltinis – AAI atliktos apklauso rezultatai

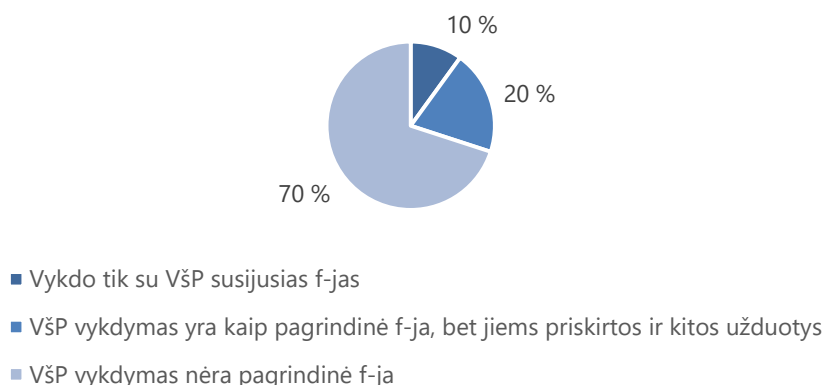
73. Beveik pusė atsakiusių PO nurodė, kad joms trūksta VŠP specialistų, trečdalis nurodė, kad jų darbuotojai nėra motyvuoti atlikti VŠP funkcijas dėl visuomenėje formuojamo neigiamo požiūrio į VŠP. Daugiau nei trečdalis nurodė, kad trūksta reikiamos kompetencijos specialistų.

74. Audito metu, siekdami įvertinti, ar PO, kurios vykdo mažai pirkimų⁹⁴, ir PO, kurios vykdo daug pirkimų⁹⁵, susiduria su skirtingomis žmoniškųjų išteklių problemomis, atlikome jų atsakymų analizę. Rezultatai parodė, kad kompetencijos trūkumas abiejose grupėse yra panašus, tačiau specialistų trūkumo problema yra aktualesnė PO, kurios vykdo mažai pirkimų⁹⁶.

75. Nustatyta, kad 70 proc. PO procedūras atliko specialistai, kuriems VŠP vykdymas nėra pagrindinė funkcija, ir tik apie 10 proc. PO atlieka tik su VŠP susijusias funkcijas (žr. 11 pav.).

11 pav. Su VŠP susijusių funkcijų vykdymas

Darbuotojų funkcijos

Šaltinis – AAI

⁹³ Į anketos klausimus atsakė 1 394 PO.

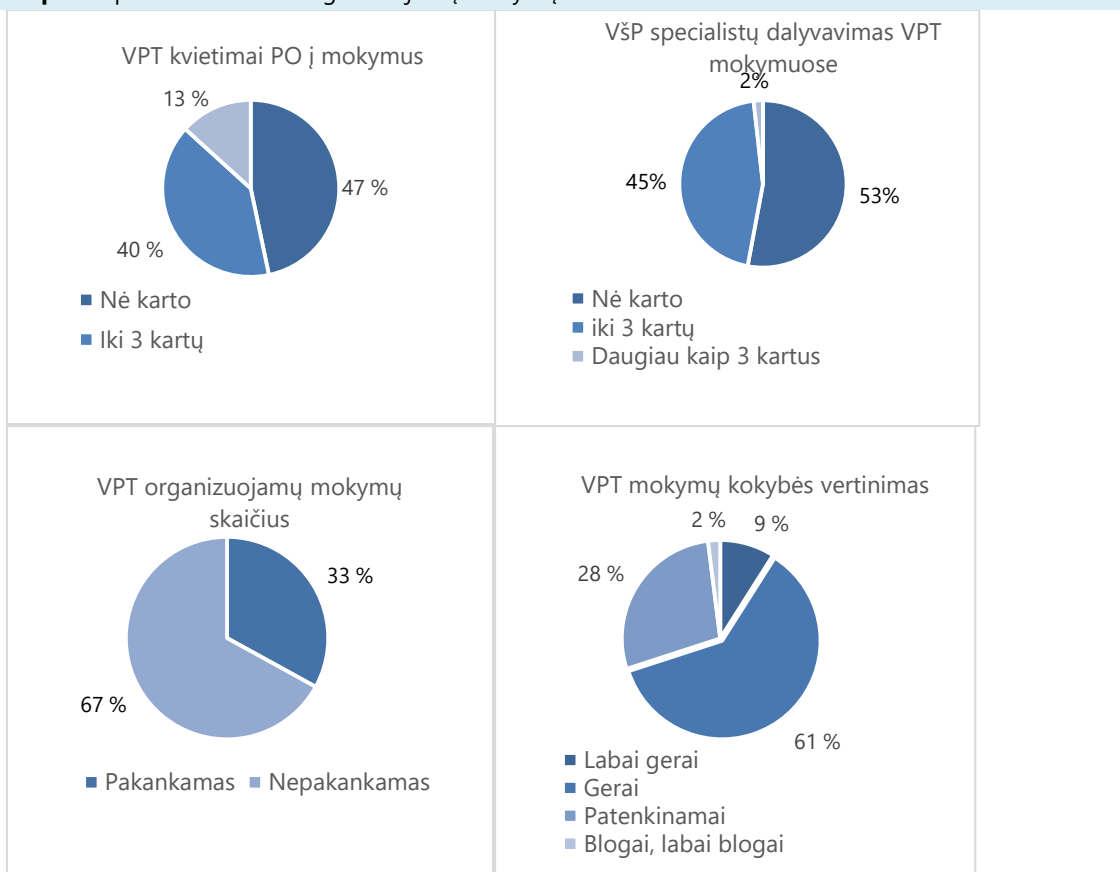
⁹⁴ Vertinti 23-jų PO, kurios 2016 m. įvykdė 1 pirkimą, atsakymai.

⁹⁵ Vertinti 11-os PO, kurios 2016 m. įvykdė daugiau kaip 1 950 pirkimų, atsakymai.

⁹⁶ Šią problemą pažymėjo 33 proc. PO, kurios vykdo mažai pirkimų, ir 10 proc. PO, kurios vykdo daug pirkimų.

76. Taigi PO specialistams, be kitų funkcijų, VŠP funkciją priskiria kaip papildomą ir taip nekaupia būtinos kompetencijos šioje srityje. EBPO rekomendacijos pabrėžia, kad kiekvienoje PO turi būti įsteigtos VŠP specialistų pareigybės, kurių pagrindinė funkcija būtų tik VŠP.
77. VPT pavesta⁹⁷ mokyti PO ir organizuoti jų mokymą VŠP srityje. Valstybės tarnybos departamentui pavesta⁹⁸ koordinuoti valstybės tarnautojų mokymus, analizuoti mokymo ir karjeros poreikius ir teikti valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms pasiūlymus. ŪM, kaip politikos formuotoja VŠP srityje, mokymo procese nedalyvauja.
78. VPT mokymų poreikį nustato remdamasi atliktų analizių (PO paklausimai, VPT atlikti patikrinimai, apžvalgos ir teisės aktų pokyčiai) duomenimis ir pagal reikiamos atskleisti informacijos sudėtingumą pasirenka mokymų būdą.
79. 2016 m. VPT organizuojuose mokymuose dalyvavo 1 110 specialistų⁹⁹, t. y. apmokyta 130 specialistų daugiau negu 2015 metais. Aktyvių PO 2016 m. buvo beveik 4 tūkst., todėl mokymuose dalyvavo apytiksliai 1/4 PO.
80. Apklauso rezultatai parodė, kad 67 proc. visų atsakiusių PO¹⁰⁰ trūksta VPT organizuojamų mokymų, 47 proc. nurodė, kad jų VPT nė karto nekvietė į mokymus, o daugiau kaip pusė (53 proc.) nė karto nedalyvavo šiuose mokymuose (žr. 12 pav.).

12 pav. Apklauso dėl VPT organizuojamų mokymų rezultatai

Šaltinis – AAI atliktos apklauso rezultatai

⁹⁷ LR Vyriausybės 2011-12-21 nutarimas Nr. 1517 patvirtinti Viešųjų pirkimų tarnybos nuostatai (2017-10-31 nutarimo Nr. 889 redakcija), 9.2 p.

⁹⁸ LR Vyriausybės 2012-10-31 nutarimas Nr. 1323 patvirtinti Valstybės tarnybos departamento nuostatai, 9.3 ir 9.4 p.

⁹⁹ 2016 m. veiklos ataskaita. Prieiga per internetą: https://vpt.lrv.lt/uploads/vpt/documents/files/VPT_2016_veiklos_ataskaita.pdf.

¹⁰⁰ Į anketos klausimus atsakė 1 394 PO.

81. 70 proc. PO VPT mokymų kokybę vertina labai gerai ir gerai, 30 proc. – patenkinamai ir blogai. Tai rodo, kad VPT pasirinkti mokymų būdai ir formos neužtikrina VŠP specialistų pakankamo mokymų skaičiaus ir efektyvumo.

VPT atstovų nuomonė dėl organizuojamų mokymų

Reikėtų svarstyti ne mokymų plėtrą tokio dydžio auditorijai, o centralizavimo klausimą, nes šia linkme eina ES. Sutelkus pirkimus didesnėse organizacijose, jų VŠP specialistai (tą veiklą vykdančios) kauptų įvairią patirtį, būtų galima centralizuoti mokymus probleminėmis ir aktualiomis temomis.

82. Kadangi VŠP specialistų rengimas nepakankamas, jie neturi reikiamų žinių ir kompetencijos tinkamai vykdyti VŠP, didėja VŠP klaidų tikimybė, o dėl to nukenčia ir VŠP įvaizdis. Kadangi yra beveik 4 tūkst. aktyviai veikiančių PO, reikėtų svarstyti VŠP centralizavimo klausimą ir kaupti VŠP specialistų patirtį ir kompetenciją centralizuotus pirkimus vykdančiose PO.
83. ŪM pabrėžė, kad, atlikus VŠP reguliavimo reformą ir įvertinus VŠP keliamus reikalavimus, Lietuvoje, kaip ir ES, kilo poreikis imtis veiksmų stiprinant VŠP profesionalumą. Atsižvelgdama į tai, ŪM 2018 m. ketina parengti VŠP profesionalumo stiprinimo veiksmų planą. Jis bus rengiamas įgyvendinant EK finansuojamą ir kartu su EBPO ekspertais vykdomą projektą „VŠP specialistų gebėjimų stiprinimas“.

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai*	Rekomendacijos įgyvendinimo ir informavimo apie įgyvendinimą data*
1.	Siekiant efektyvesnio viešųjų pirkimų sistemos funkcionavimo: 1. užtikrinti vieningą viešųjų pirkimų politikos formavimą, nustatant aiškius prioritetus viešųjų pirkimų politikos formavime dalyvaujančioms ir ją įgyvendinančioms institucijoms; 2. tobulinti viešųjų pirkimų strateginį planavimą: valstybės lygiu nustatyti sistemos tikslus, uždavinius ir rodiklius; organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti visos sistemos institucijų veiksmus.	LR Vyriausybė	Patobulinti VŠP sistemos strateginį valdymą: 1. nustatyti aiškius VŠP politikos prioritetus; 2. nustatyti VŠP politikos tikslus, uždavinius ir rodiklius; 3. nustatyti VŠP politikos prioritetų, tikslų, uždavinių ir rodiklių įgyvendinimo koordinavimo, kontrolės ir tobulinimo mechanizmą.	2020 m. gruodžio 31 d.
2.	Siekiant, kad viešųjų pirkimų teisinis reglamentavimas suteiktų galimybes optimizuoti viešųjų pirkimų procesą ir didinti jo efektyvumą: 1. peržiūrėti nacionalinį viešųjų pirkimų teisinį reguliavimą ir spręsti, kaip supaprastinti mažos vertės ir supaprastintų viešųjų pirkimų reglamentavimą; 2. įvertinti vidaus kontrolės sistemą viešųjų pirkimų srityje ir, paprastinant viešųjų pirkimų procedūras, stiprinti ją, siekiant išlaikyti skaidrumo ir efektyvumo tikslų balansą.	Ūkio ministerija	1. Atlikti nacionalinio viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo stebėseną ir įvertinti reikalingumą keisti supaprastintų viešųjų pirkimų teisinį reguliavimą. 2. Įvertinti perkančiųjų organizacijų vidaus kontrolės sistemą viešųjų pirkimų srityje ir, esant poreikiui, pateikti siūlymus dėl jos stiprinimo.	2021 m. liepos 1 d. 2021 m. liepos 1 d.
3.	Siekiant sudaryti prielaidas viešųjų pirkimų sistemai efektyviai funkcionuoti: 1. sukurti viešųjų pirkimų sistemos efektyvumo stebėsenos ir tobulinimo mechanizmą; 2. sukurti priemones, kurios užtikrintų aktyvesnį viešųjų pirkimų sistemos efektyvumą skatinančių priemonių taikymą.	Ūkio ministerija	CPO katalogą papildyti 10 naujų pirkimų modulių. Rekomendacija bus įvykdyta įgyvendinant 1 priemonę.	2020 m. gruodžio 31 d.

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai*	Rekomendacijos įgyvendinimo ir informavimo apie įgyvendinimą data*
4.	Siekiant užtikrinti tinkamą viešųjų pirkimų specialistų rengimo, kvalifikacijos kėlimo ir palaikymo sistemą, sukurti ilgalaikį viešųjų pirkimų specializacijos planą, kuris nustatytų ir apibrėžtų, kokius pagrindinius įgūdžius ir kompetenciją turi būti įgijęs bet kuris viešųjų pirkimų specialistas, mokymų programas, karjeros ir motyvavimo sistemas.	Ūkio ministerija	Parengti viešųjų pirkimų specializacijos plano projektą ir pateikti jį tvirtinti įgyvendinti viešųjų pirkimų specializacijos plane nustatytas priemones	2019 m. kovo 31 d. 2024 m. gruodžio 31 d
5.	Siekiant didesnio aiškumo perkančiosioms organizacijoms viešųjų pirkimų srityje vykdant viešuosius pirkimus, įvertinti, ar Viešųjų pirkimų tarnybos teikiama metodinė pagalba visa apimtimi yra reikalinga viešųjų pirkimų dalyviams, ir spręsti klausimą dėl jos optimizavimo.	Viešųjų pirkimų tarnyba	Parengti galiojančių Viešųjų pirkimų tarnybos teikiamos metodinės pagalbos peržiūros proceso aprašą	2018 m. gruodžio 31 d.

* – rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminus pateikė LR ūkio ministerija ir Viešųjų pirkimų tarnyba.

Atstovai ryšiams, atsakingi už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais:

Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus pavaduotoja

Jovita Petkuvienė

Tel. Nr. (8 5) 219 7033, el. p.: jovita.petkuviene@vpt.lt

LR ūkio ministerijos Ūkio plėtros departamento

Viešųjų pirkimų politikos skyriaus vedėja

Aurelija Kriščiūnaitė

Tel. Nr. (8 706) 64834, el. p.: aurelija.krisciunaite@ukmin.lt

Valdymo audito departamento direktorė

Živilė Simonaitytė

Valdymo audito departamento direktoriaus pavaduotoja

Živilė Uždavinytė-Kerbelė

Auditą atliko: Živilė Uždavinytė-Kerbelė (grupės vadovė) nuo 2017-06-30, Asta Riukienė (grupės vadovė iki 2017-06-29), Akvilė Dovydaitytė, Vyrmantas Jašmontas, Martynas Mažutis (iki 2018-02-19), Roma Niedvarienė, Paulius Bakaitis, Gabrielė Gruslienė, Algimantas Sorakas, Irena Bagdžiūnienė, Agnė Kvietkauskaitė (nuo 2017-08-02 iki 2017-12-08).

Valstybinio audito ataskaita pateikta: Lietuvos Respublikos Prezidentūrai, Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui, Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Lietuvos Respublikos ūkio ministerijai, Viešųjų pirkimų tarnybai, VŠĮ CPO LT.

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Viešųjų pirkimų sistemos
funkcionavimas“
1 priedas

Santrumpos ir sąvokos

AAI – aukščiausioji audito institucija

AM – LR aplinkos ministerija

BVP – bendrasis vidaus produktas

CPO – Centrinė perkančioji organizacija

CPO LT – VšĮ CPO LT

CVPIS – Centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema

DUK – dažniausiai užduodami klausimai

EBPO – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija

EK – Europos Komisija

ES – Europos Sąjunga

FNTT – Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba

NTS – Nepatikimų tiekėjų sąrašas

PO – perkančioji organizacija

SIGMA – bendra ES finansuojama EBPO ir ES programa, skirta paremti šalis partneres, joms modernizuojant viešojo valdymo sistemas (angl. SIGMA – *Support for Improvement in Governance and Management*)

STT – Specialiųjų tyrimų tarnyba

TED – ES oficialiojo leidinio priedas

UAB – uždaroji akcinė bendrovė

ŪM – LR ūkio ministerija

VTD – Valstybės tarnybos departamentas

VPT – Viešųjų pirkimų tarnyba

VPI – LR viešųjų pirkimų įstatymas

VšĮ – viešoji įstaiga

VšP – viešasis pirkimas

Audito apimtis ir metodai

Audito apimtis

Audito tikslas – įvertinti, ar viešųjų pirkimų sistema veikia efektyviai.

Pagrindiniai audito klausimai:

- ar viešieji pirkimai yra orientuoti į efektyvų prekių, paslaugų ar darbų įsigijimą;
- ar sukurta nacionalinė viešųjų pirkimų teisinė sistema sudaro prielaidas viešųjų pirkimų sistemai efektyviai funkcionuoti;
- ar sudaromos sąlygos perkančiosioms organizacijoms tinkamai vykdyti viešuosius pirkimus;
- ar pakankamai išnaudojami viešųjų pirkimų efektyvumą skatinantys įrankiai.

Audituojami subjektai:

- Ūkio ministerija, atsakinga už viešųjų pirkimų politikos formavimą ir jos įgyvendinimo organizavimą, koordinavimą ir kontroliavimą;
- Viešųjų pirkimų tarnyba, atsakinga už viešųjų pirkimų politikos įgyvendinimą ir priežiūrą, kaip laikomasi susijusių teisės aktų;
- VŠĮ CPO LT, vykdanči Centrinės perkančiosios organizacijos funkcijas.

Audituojamas laikotarpis – 2016–2017 m. III ketvirtis. Siekiant išsamaus vertinimo, tam tikrais atvejais analizuoti ir ankstesnių laikotarpių duomenys.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus¹⁰¹ ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus¹⁰².

Audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodai

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
<i>Lietuvoje nefunkcionuoja vieninga VŠP sistema</i>	<p><u>Dokumentų peržiūra</u> – nagrinėjome:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ EBPO, SIGMA rekomendacijas; ▪ institucijų, sudarančių VŠP sistemą vidaus dokumentus, veiklos ataskaitas, strateginius veiklos planus; ▪ dokumentus, strategijas, susijusius su Lietuvos VŠP sistema. <p><u>Duomenų analizė</u> – analizavome:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ VŠP politikos formuotojos (ŪM) atliekamas funkcijas; ▪ politikos įgyvendintojos (VPT) atliekamas funkcijas; ▪ kitų VŠP sistemą sudarančių institucijų atliekamas funkcijas; ▪ VŠP institucijų tarpusavio sąveiką; ▪ nustatytus rodiklius, susijusius su VŠP sistema; ▪ EBPO rekomenduojamą ir Lietuvoje taikomą mechanizmą VŠP sistemos efektyvumui įvertinti. 	Įsitikinti, ar užtikrinamas tinkamas VŠP politikos formavimas, sistemos elementai tarpusavyje sąveikauja, atliekama tinkama sistemos veikimo stebėseną.

¹⁰¹ LR valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl Valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“.

¹⁰² 3000-asis TAAIS „Veiklos audito standartas“, prieiga per internetą: <http://www.vkontrolė.lt/page.aspx?id=350>.

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
	<p><u>Pokalbiai su:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ŪM; ▪ VPT; ▪ Lietuvos VŠP sistemos PO. 	
<p><i>VŠP sistemos efektyvumą skatinančios priemonės nėra pakankamai panaudojamos</i></p>	<p><u>Dokumentų peržiūra</u> – nagrinėjome:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ EK, EBPO, SIGMA rekomendacijas; ▪ LR įstatymus, Vyriausybės nutarimus, strateginius dokumentus ir kitus teisės aktus, susijusius su VŠP centralizavimu / konsolidavimu; ▪ VŠĮ CPO LT veiklą reglamentuojančius teisės aktus, veiklos planavimo dokumentus, veiklos ataskaitas; ▪ įvairius VŠĮ CPO LT vidaus dokumentus, analitinę medžiagą, statistinius duomenis ir kita.; ▪ teisės aktus, reglamentuojančius NTS; ▪ metodinę medžiagą dėl nepatikimų tiekėjų įtraukimo į šį sąrašą. <p><u>Duomenų analizė</u> – analizavome:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ EK, EBPO, SIGMA rekomendacijas, statistinius duomenis, susijusius su VŠP centralizavimu / konsolidavimu; ▪ Vyriausybės programas, VPT, ŪM strateginius planus, veiklos planus ir ataskaitas; ▪ teisės aktus, atliktas studijas ir analizes dėl VŠP centralizavimo / konsolidavimo; ▪ atliktos apklausos apie VŠP sistemos funkcionavimo sąnaudas duomenis; ▪ VŠĮ CPO LT įstatus, 2016 m. veiklos planus ir veiklos ataskaitas; ▪ pateiktą statistinę ir analitinę medžiagą, susijusią su CPO LT vykdomais pirkimais ir PO apklausomis; ▪ atliktos apklausos duomenis, siekdami įvertinti kaip bendrai PO vertina CPO kaip priemonę, skirtą VŠP vykdymui palengvinti ir racionaliam lėšų ir administracinių išteklių panaudojimui užtikrinti, kaip PO vertina šiuo metu funkcionuojančios VŠĮ CPO LT, kaip CPO, veiklą ir su kokiomis problemomis PO dažniausiai susiduria įsigydamos prekes, paslaugas ar darbus per VŠĮ CPO LT elektroninį katalogą; ▪ NTS reglamentuojančius teisės aktus ir jų pakeitimus; ▪ NTS sudarymą nuo 2016 m.; ▪ kitų šalių ir kitų institucijų patirtį. <p><u>Pokalbiai su:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ VPT; ▪ ŪM; ▪ VRM; ▪ VŠĮ CPO LT; ▪ Kauno miesto savivaldybės administracija; ▪ institucijomis, kurioms buvo išsiųsti klausimynai dėl VŠP vykdymo sąnaudų. 	<p>Įvertinti, ar panaudojamos sistemos efektyvumą skatinančios priemonės.</p>
<p><i>VŠP teisinis reglamentavimas riboja galimybes optimizuoti šių</i></p>	<p><u>Dokumentų peržiūra</u> – nagrinėjome:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ EK VŠP direktyvas; ▪ VPĮ ir jo pakeitimus; ▪ teismų nutartis VŠP byloje. 	<p>Įvertinti VŠP teisinį reglamentavimą, jo nuoseklumą,</p>

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
<i>pirkimų procesą ir taip didinti jo efektyvumą</i>	<p><u>Duomenų analizė</u> – analizavome:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ PO pateiktus atsakymus į anketos klausimus dėl VPJ teisinio reglamentavimo; ■ PO pateiktas teismo nutartis, siekdami identifikuoti daugiausia problemų keliančias VPJ nuostatas; ■ VPJ pakeitimus; ■ EK VŠP direktyvos perkėlimą į nacionalinę teisę. <p><u>Pokalbiai su:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ŪM; ■ VPT. 	sistemiškumą ir įtaką VŠP efektyvumui.
<i>Netinkama VPT metodinė pagalba apskunkina VŠP reglamentuojančių teisės aktų taikymą</i>	<p><u>Dokumentų peržiūra</u> – nagrinėjome:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ VPT rengiamus įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus; ■ VPJ ir jo pakeitimus; ■ teismų nutartis VŠP bylose; ■ VPT skyrių nuostatus; ■ 2016 m. VPT metinę veiklos ataskaitą. <p><u>Duomenų analizė</u> – analizavome:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ VPT priimtus teisės aktus; ■ VPT nuostatus ir darbo reglamentą; ■ VPT skyrių nuostatus; ■ 2016 m. VPT ir ŪM metinės veiklos ataskaitas; ■ VPT pateiktą informaciją apie teisės aktų rengimo ir atnaujinimo procesus; ■ audito metu atliktos apklausos duomenis. <p><u>Pokalbiai su:</u></p> <p>VPT.</p>	Įvertinti, ar Viešųjų pirkimų tarnybos rengiami įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai atitinka teisėkūros principus, yra aiškūs ir suprantami perkančiosioms organizacijoms, laiku rengiami ir atnaujinami ir prisideda prie VŠP sistemos efektyvumo.
<i>Trūksta VŠP specialistų, turinčių įgūdžių ir kompetencijos tinkamai vykdyti VŠP</i>	<p><u>Dokumentų peržiūra</u> – nagrinėjome:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ EBPO rekomendacijas, EK gerąją praktiką; ■ ŪM, VPT ir VTD, Viešojo administravimo instituto nuostatus; ■ teisės aktus ir kitus patvirtintus įstaigų dokumentus bei analitinę medžiagą, susijusią su VŠP specialistų mokymo, konsultavimo sistema, specialistų gebėjimų vertinimu. <p><u>Duomenų analizė</u> – analizavome:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ar sukurta VŠP specialistų rengimo, kvalifikacijos kėlimo bei palaikymo sistema atitinka gerąją praktiką; ■ ar VŠP specialistų kompetencija sudaro prielaidas tinkamai vykdyti VŠP; ■ audito metu atliktos apklausos apie VŠP specialistų rengimą, mokymus ir kompetencijas duomenis. <p><u>Pokalbiai su:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ŪM; ■ VPT; ■ VTD ir Viešojo administravimo instituto darbuotojais, atsakingais už VŠP specialistų mokymą, politikos formavimą ir jos įgyvendinimą. 	Įsitikinti, ar VŠP specialistų rengimo, kompetencijų tobulinimo bei palaikymo sistema atitinka gerąją praktiką, ar VŠP specialistai ir jų kompetencija sudaro prielaidas tinkamai vykdyti VŠP.

Anketa

Viešųjų pirkimų sistemos funkcionavimas. Apklausa apie perkančiąsias organizacijas ir centrinę perkančiąją organizaciją.

Prašome atsakyti į elektroninėje anketoje pateiktus klausimus, skirtus gauti informaciją apie Jūsų organizacijos viešųjų pirkimų specialistus, skiriamą jiems pagalbą, priemones, skirtas palengvinti viešųjų pirkimų vykdymą. Atsakydami į elektroninėje anketoje pateiktus uždarus klausimus pažymėkite tinkamą variantą (-us), o atvirose klausimuose pateikite prašomą informaciją. Anketos pabaigoje galite pateikti savo nuomonę nagrinėjama tema.

1. Nurodykite organizacijos pavadinimą: _____
2. Ar Jūsų organizacijoje pakanka viešųjų pirkimų specialistų?
  - Taip
  - Ne
3. Ar organizacijos darbuotojai, dirbantys su viešaisiais pirkimais, vykdo tik su viešaisiais pirkimais susijusias funkcijas, ar jiems priskiriamos ir kitos darbo užduotys?
  - Vykdo tik su viešaisiais pirkimais susijusias funkcijas
  - Viešųjų pirkimų vykdymas yra pagrindinė funkcija, bet jiems priskirtos ir kitos užduotys
  - Viešųjų pirkimų vykdymas nėra pagrindinė funkcija
4. Koks vidutinis Jūsų organizacijos viešųjų pirkimų specialistų darbo su viešaisiais pirkimais stažas?
  - Iki 1 metų
  - Nuo 1 iki 3 metų
  - Nuo 3 iki 5 metų
  - Daugiau kaip 5 metai
5. Ar Jūsų organizacijoje atliekamas viešųjų pirkimų specialistų kompetencijos vertinamas?
  - Taip
  - Ne
6. Kaip vertinate Jūsų organizacijoje dirbančių viešųjų pirkimų specialistų kompetenciją viešųjų pirkimų srityje?
  - Labai gerai
  - Gerai
  - Patenkinamai
  - Blogai
  - Labai blogai
7. Su kokiais sunkumais susiduriate sudarydami viešųjų pirkimų komisiją (galimi keli variantai)?
  - Organizacijos darbuotojų kompetencijos trūkumas
  - Viešųjų pirkimų specialistų trūkumas

- Organizacijos darbuotojų nenoras dalyvauti viešųjų pirkimų komisijose dėl visuomenėje formuojamo neigiamo požiūrio į viešuosius pirkimus
  - Kita, nurodykite _____
8. Kaip dažnai Viešųjų pirkimų tarnyba 2016 metais kvietė Jūsų organizacijos viešųjų pirkimų specialistus į tarnybos organizuojamus mokymus?
- Nė karto
  - Iki 3 kartų
  - Daugiau kaip 3 kartus
9. Kiek kartų per 2016 metus vienas Jūsų organizacijos viešųjų pirkimų specialistas dalyvavo Viešųjų pirkimų tarnybos organizuojuose viešųjų pirkimų mokymuose?
- Nė karto
  - Iki 3 kartų
  - Daugiau kaip 3 kartus
10. Ar, Jūsų nuomone, Viešųjų pirkimų tarnyba organizuoja pakankamai viešųjų pirkimų mokymų, skirtų perkančiosioms organizacijoms?
- Taip
  - Ne
11. Jei Jūsų organizacijos viešųjų pirkimų specialistai dalyvavo Viešųjų pirkimų tarnybos organizuojuose mokymuose, kaip jie vertina mokymų kokybę?
- Labai gerai
  - Gerai
  - Patenkinamai
  - Blogai
  - Labai blogai
12. Jei Jūsų organizacijos viešųjų pirkimų specialistai kreipėsi į Viešųjų pirkimų tarnybą dėl su viešaisiais pirkimais susijusių konsultacijų, ar buvo gauta reikiama informacija?
- Visais atvejais buvo suteikta tinkama pagalba
  - Daugeliu atvejų buvo suteikta tinkama pagalba
  - Tik nedaugeliu atvejų buvo suteikta tinkama pagalba
  - Tinkama pagalba nebuvo suteikta
  - Kita, nurodykite _____
13. Kiek kartų per 2016 metus vienas Jūsų organizacijos viešųjų pirkimų specialistas dalyvavo privačių kompanijų organizuojuose viešųjų pirkimų mokymuose?
- Nė karto
  - Iki 3 kartų
  - Daugiau kaip 3 kartus
14. Jei Jūsų organizacijos viešųjų pirkimų specialistai dalyvavo privačių kompanijų organizuojuose viešųjų pirkimų mokymuose, kaip jie vertina mokymų kokybę?
- Labai gerai
  - Gerai
  - Patenkinamai
  - Blogai
  - Labai blogai

15. Jei, Jūsų nuomone, bendrai nacionalinėje viešųjų pirkimų sistemoje yra viešųjų pirkimų specialistų ir jų kompetencijos trūkumas, ar sukurta bendra viešųjų pirkimų specialistų rengimo, kompetencijų kėlimo ir palaikymo sistema padėtų spręsti šią problemą?
- Labai pritariu
  - Pritariu
  - Neturiu nuomonės
  - Nepritariu
  - Labai nepritariu
16. Kaip bendrai vertinate centrinę perkančiąją organizaciją kaip priemonę, skirtą palengvinti viešųjų pirkimų vykdymą ir užtikrinti racionalų lėšų ir administracinių išteklių panaudojimą?
- Labai gerai
  - Gerai
  - Vidutiniškai
  - Blogai
  - Labai blogai
17. Kaip vertinate šiuo metu funkcionuojančios VŠĮ „CPO LT“ kaip centrinės perkančiosios organizacijos veiklą?
- Labai gerai
  - Gerai
  - Vidutiniškai
  - Blogai
  - Labai blogai
18. Nurodykite, su kokiais problemomis dažniausiai susiduriate įsigydami prekes, paslaugas ar darbus per VŠĮ „CPO LT“ elektroninį katalogą (galimi keli variantai):
- Nepakankamas prekių, paslaugų ar darbų asortimentas
  - Siūlomos prekės, paslaugos ar darbai neatitinka rinkos pokyčių
  - Įsigytos prekės, paslaugos ar darbai kainą didesnės už rinkos kainą
  - Netinkamos sutarčių sąlygos
  - Nepakankamas tiekėjų skaičius
  - Pristatomos netinkamos kokybės prekės arba suteikiamos nekokybiškos paslaugos ar atliekami nekokybiški darbai
  - Pristatomos prekės, suteikiamos paslaugos ar atliekami darbai, neatitinkantys sutarties sąlygų
  - Neužtikrinamas nenutrūkstamas VŠĮ „CPO LT“ paslaugų teikimas
  - VŠĮ „CPO LT“ konsultacijų trūkumas
  - Kita, nurodykite _____

19. Pastabos ir siūlymai, susiję su viešųjų pirkimų organizavimu ir vykdymu: _____

Viešųjų pirkimų sistemos funkcionavimas. Apklausa apie viešųjų pirkimų teisinį reglamentavimą.

Prašome atsakyti į elektroninėje anketoje pateiktus klausimus, skirtus gauti informaciją apie viešųjų pirkimų teisinį reglamentavimą ir viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimą. Atsakydami į elektroninėje anketoje pateiktus uždarus klausimus pažymėkite tinkamą variantą (-us), o atviruose klausimuose pateikite prašomą informaciją. Anketos pabaigoje galite pateikti savo nuomonę nagrinėja tema.

1. Nurodykite organizacijos pavadinimą: _____

2. Ar esate susidūrę su atvejais, kai nacionalinei viešųjų pirkimų teismų praktikai būdinga didelė kaita? Jei taip, prašome pateikti nuorodas į konkrečias bylas.
3. Nurodykite, ar, Jūsų manymu, Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymui yra aktualios toliau nurodytos problemos (galimi keli variantai):
  - Neaiškus, nenuoseklus, sunkiai suprantamas ir dviprasmiškas reglamentavimas
  - Reglamentavimas orientuotas į procedūras, todėl nesudaro prielaidų efektyviai atlikti viešuosius pirkimus
  - Reglamentavimas netikslus, nepagrįstai išplėstas
  - Dažnai kintantis ir nepastovus reglamentavimas
  - Nepakankamas reglamentavimas
  - Nustatytas reglamentavimas neveiksmingas
  - Kita, nurodykite _____
4. Nurodykite, ar, Jūsų manymu, Viešųjų pirkimų tarnybos rengiamoms viešųjų pirkimų rekomendacijoms ir kitai metodinei pagalbai yra aktualios toliau išvardytos problemos (galimi keli variantai):
  - Neaiškios, dviprasmiškos
  - Nepakankamos
  - Perteklinės
  - Prieštaraujančios aukštesnės teisinės galios teisės aktams
  - Neveiksmingos praktikoje
  - Laiku neatnaujinamos
  - Kita, nurodykite _____
5. Ar susiduriate su pirkimo skelbimo paskelbimo problemomis? Jeigu taip, komentare nurodykite problemų pavyzdžius.
  - Taip
  - Ne
 Komentaras _____
6. Jūsų siūlymai dėl viešųjų pirkimų teisinio reglamentavimo ir administracinės kontrolės tobulinimo, siekiant pagerinti viešųjų pirkimų sistemos funkcionavimą.
7. Nurodykite, su kokiomis viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo problemomis susiduriate (galimi keli variantai):
  - Didelis viešųjų pirkimų ginčų skaičius
  - Ilga viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo trukmė
  - Dažnai pasitaikantys nepagrįsti ginčai ir dėl to stabdomas viešųjų pirkimų vykdymo procesas
  - Kita, nurodykite _____
8. Nurodykite, kokie, Jūsų manymu, įrankiai padėtų spręsti susidariusias viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo problemas ir patobulintų administracinės bei teisminės kontrolės mechanizmą:
  - Didesnis žyminis mokestis teisiniuose ginčiuose dėl viešųjų pirkimų
  - Išankstinio ginčo nagrinėjimo ne teismo tvarka mechanizmas
  - Kita, nurodykite _____
9. Pastabos ir siūlymai, susiję su viešųjų pirkimų organizavimu ir vykdymu: _____

Viešųjų pirkimų sistemos funkcionavimas. Apklausa apie perkančiosios organizacijos darbuotojus ir patiriamas veiklos sąnaudas.

Prašome atsakyti į elektroninėje anketoje pateiktus klausimus, susijusius su Jūsų organizacijos finansine informacija. Informaciją apie darbuotojų skaičių prašome pateikti pagal 2016-12-31 dienos duomenis, o informaciją apie sąnaudas – bendrai visų 2016 metų. Informaciją pateikite sveikaisiais skaičiais, be tarpų ir skiriamųjų ženklų (pvz., 1000), prie skaičiaus nenurodykite matavimo vienetų, t. y. procentų, valiutos ir kt. Anketos pabaigoje galite pateikti savo nuomonę nagrinėjama tema.

1. Nurodykite organizacijos pavadinimą:_____
2. Organizacijoje dirbusių darbuotojų skaičius:
3. Organizacijoje dirbę darbuotojai, atlikę tik su viešaisiais pirkimais susijusias funkcijas:
4. Organizacijoje dirbę darbuotojai, atlikę ne tik su viešaisiais pirkimais susijusias, bet ir kitas funkcijas:
5. Kokią dalį (proc.) viso savo darbo laiko 4 p. nurodyti darbuotojai skyrė viešųjų pirkimų funkcijoms atlikti?
6. Darbuotojų, nurodytų 3 p., darbo užmokestis ir socialinis draudimas (Eur):
7. Darbuotojų, nurodytų 4 p., darbo užmokestis ir socialinis draudimas (Eur):
8. Komandiruočių sąnaudos, susijusios su viešųjų pirkimų organizavimu ir vykdymu (Eur):
9. Ekspertų ir konsultantų paslaugos, susijusios su viešųjų pirkimų organizavimu ir vykdymu (Eur):
10. Bendros veiklos sąnaudos, susijusios su komunalinėmis paslaugomis ir ryšiais (Eur):
11. Bendros veiklos sąnaudos, susijusios su kanceliarinėmis prekėmis (Eur):
12. Bendros veiklos sąnaudos, susijusios su administracinių patalpų nuoma (Eur):
13. Bendros veiklos sąnaudos, susijusios su administracinių patalpų nusidėvėjimu (Eur):
14. Bendros veiklos sąnaudos, susijusios su kompiuterinės technikos (kompiuterių, spausdintuvų ir kt.) nusidėvėjimu (Eur):
15. Bendros veiklos sąnaudos, susijusios su kvalifikacijos kėlimu (Eur):
16. Pastabos ir siūlymai, susiję su viešųjų pirkimų organizavimu ir vykdymu:

Valstybinio audito ataskaitos
„Viešųjų pirkimų sistemos
funkcionavimas“
4 priedas

Audito metu vertintų VPT patvirtintų teisės aktų sąrašas

Eil. Nr.	Priėmimo data ir Nr.	Teisės akto pavadinimas	Teisės akto būklė iki 2017-10-10	Paskutinio atnaujinimo data
Atskirų sričių techninių specifikacijų rengimo rekomendacijos				
1.	2014-06-27 VPTDĮ Nr. 1S-100	Dėl Interneto svetainės paslaugų viešojo pirkimo techninių specifikacijų rengimo rekomendacijų patvirtinimo	Galioja	-
2.	2005-11-02 VPTDĮ Nr. 1S-46	Dėl Kompiuterių techninių specifikacijų rengimo rekomendacijų patvirtinimo	Galioja	2007-05-03
Atskirų sričių pirkimo dokumentų rengimo rekomendacijos				
3.	2009-12-31 VPTDĮ Nr. 1S-132	Dėl Viešojo fiksuoto telefono ryšio paslaugų viešojo pirkimo dokumentų rengimo rekomendacijų patvirtinimo	Galioja	2014-10-30
4.	2008-03-28 VPTDĮ Nr. 1S-24	Dėl Viešųjų elektroninių ryšių paslaugų, teikiamų viešuoju judriojo ryšio tinklu, viešojo pirkimo dokumentų rengimo rekomendacijų patvirtinimo	Galioja	2014-10-30
5.	2014-07-04 VPTDĮ Nr. 1S-109	Dėl Informavimo ir viešinimo paslaugų viešojo pirkimo dokumentų rengimo rekomendacijų patvirtinimo	Galioja	-
Atskirų sričių VŠP vykdymo rekomendacijos				
6.	2015-12-31 VPTDĮ Nr. 1S-221	Dėl Lengvųjų automobilių viešųjų pirkimų rekomendacijų patvirtinimo	Galioja	2016-09-22
7.	2015-12-31 VPTDĮ Nr. 1S-220	Dėl Kelionių organizavimo paslaugų viešojo pirkimo rekomendacijų patvirtinimo	Galioja	2017-02-07
8.	2015-12-31 VPTDĮ Nr. 1S-214	Dėl Terminuotų indėlių ir indėlių iki pareikalavimo paslaugų viešojo pirkimo rekomendacijų patvirtinimo	Galioja	-
9.	2014-12-31 VPTDĮ Nr. 1S-266	Dėl Statinio (-ių) ar statinių grupės projektavimo paslaugų viešojo pirkimo rekomendacijų patvirtinimo	Galioja	-
10.	2011-12-30 VPTDĮ Nr. 1S-197	Dėl Elektros energijos tiekimo viešųjų pirkimų vykdymo rekomendacijų patvirtinimo	Galioja	-
Konkurencinio dialogo taikymo rekomendacijos				
11.	2010-09-30 VPTDĮ Nr. 1S-140	Dėl Konkurencinio dialogo taikymo rekomendacijų patvirtinimo	Galioja	-
Neįprastai maža kaina				
12.	2009-11-10 VPTDĮ Nr. 1S-122	Dėl Pasiūlyme nurodytos prekių, paslaugų ar darbų neįprastai mažos kainos pagrindimo rekomendacijų patvirtinimo	Galioja	-
13.	2009-09-30 VPTDĮ Nr. 1S-96	Dėl Pasiūlyme nurodytos prekių, paslaugų ar darbų neįprastai mažos kainos sąvokos apibrėžimo	Galioja	-

Eil. Nr.	Priėmimo data ir Nr.	Teisės akto pavadinimas	Teisės akto būklė iki 2017-10-10	Paskutinio atnaujinimo data
14.	2006-10-12 VPTDĮ Nr. 1S-53	Dėl Viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo rekomendacijų patvirtinimo (Dėl Viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo arba mažiausios kainos vertinimo kriterijumi rekomendacijų)	Galioja	2010-06-23
Pavyzdinės supaprastintų VŠP taisyklės				
15.	2010-06-14 VPTDĮ Nr. 1S-89	Dėl Kultūros viešųjų įstaigų, atitinkančių Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ar 3 punktų reikalavimus, supaprastintų viešųjų pirkimų pavyzdinių taisyklių patvirtinimo	Galioja	2014-10-30
16.	2008-09-12 VPTDĮ Nr. 1S-91	Dėl Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ar 3 punktuose nurodytų perkančiųjų organizacijų supaprastintų viešųjų pirkimų pavyzdinių taisyklių patvirtinimo (Dėl Perkančiųjų organizacijų supaprastintų viešųjų pirkimų pavyzdinių taisyklių patvirtinimo)	Galioja	2014-12-31
PO darbo organizavimo rekomendacijos				
17.	2011-12-30 VPTDĮ Nr. 1S-2	Dėl Viešųjų pirkimų gairių perkančiosios organizacijos vadovui patvirtinimo	Galioja	-
18.	2011-11-30 VPTDĮ Nr. 1S-174	Dėl Perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijų patvirtinimo	Galioja	2014-10-30
PO prašymų pateikimo VPT taisyklės				
19.	2009-08-31 VPTDĮ Nr. 1S-90	Dėl Perkančiųjų organizacijų prašymų pateikimo ir nagrinėjimo taisyklių patvirtinimo (Dėl Perkančiųjų organizacijų prašymų dėl Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimų pateikimo ir nagrinėjimo ir pagrindimų Viešųjų pirkimų įstatymo 56 straipsnio 5 dalyje nustatytais atvejais teikimo Viešųjų pirkimų tarnybai taisyklių patvirtinimo)	Galioja	2017-06-29
20.	2008-09-26 VPDĮ Nr. 1S-93	Dėl Perkančiųjų organizacijų prašymų pateikimo ir nagrinėjimo taisyklių patvirtinimo	Neteko galios 2017-03-25	-
21.	2006-02-03 VPTDĮ Nr. 1S-11	Dėl Perkančiųjų organizacijų prašymų pateikimo ir nagrinėjimo taisyklių patvirtinimo	Neteko galios 2017-03-25	-
22.	2003-12-31 VPTDĮ Nr. 1S-122	Dėl Perkančiųjų organizacijų prašymų pateikimo ir nagrinėjimo tvarkos patvirtinimo	Neteko galios 2017-03-25	-
Skelbimų formos				
23.	2014-09-30 VPTDĮ Nr. 1S-159	Dėl Tarptautinių viešųjų pirkimų skelbimų standartinių formų pildymo rekomendacijų patvirtinimo	Galioja	-
24.	2004-01-30 VPTDĮ Nr. 1S-2	Dėl reikalavimų skelbiamai viešųjų pirkimų informacijai ir viešųjų pirkimų skelbimų tipinių formų patvirtinimo	Neteko galios 2017-07-01	-

Eil. Nr.	Priėmimo data ir Nr.	Teisės akto pavadinimas	Teisės akto būklė iki 2017-10-10	Paskutinio atnaujinimo data
25.	2011-12-13 VPTDĮ Nr. 1S-184	Dėl Skelbimų teikimo Viešųjų pirkimų tarnybai tvarkos ir reikalavimų skelbiamai supaprastintų viešųjų pirkimų informacijai aprašo ir supaprastintų viešųjų pirkimų skelbimų tipinių formų patvirtinimo	Neteko galios 2017-07-01	-
Tiekėjų kvalifikacijos vertinimo rekomendacijos				
26.	2003-10-20 VPTDĮ Nr. 1S-100	Dėl Tiekėjų kvalifikacijos vertinimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo	Neteko galios 2017-07-01	-
VšP ataskaitų rengimas				
27.	2006-01-19 VPTDĮ Nr. 1S-4	Dėl viešųjų pirkimų ataskaitų rengimo ir teikimo tvarkos ir viešųjų pirkimų ataskaitų formų patvirtinimo (Dėl Viešųjų pirkimų ataskaitų rengimo ir teikimo tvarkos aprašo ir viešųjų pirkimų ataskaitų formų patvirtinimo)	Galioja	2015-07-14
28.	2003-02-26 VPTDĮ Nr. 1S-24	Dėl viešųjų pirkimų ataskaitų rengimo ir teikimo tvarkos ir viešųjų pirkimų ataskaitų formų patvirtinimo	Neteko galios 2017-07-01	-
VšP komisijos darbo rekomendacijos				
29.	2008-09-08 VPTDĮ Nr. 1S-86	Dėl Viešojo pirkimo komisijos vokų atplėšimo procedūros protokolų privalomųjų rekvizitų aprašo patvirtinimo	Galioja	2016-06-07
30.	2003-02-25 VPTDĮ Nr. 1S-20	Dėl Viešojo pirkimo komisijos vokų atplėšimo procedūros protokolų privalomųjų rekvizitų patvirtinimo	Neteko galios 2017-07-01	-
31.	2006-11-29 VPTDĮ Nr. 1S-73	Dėl Viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir jos veiklos organizavimo rekomendacijų patvirtinimo	Galioja	2011-03-31
32.	2010-02-08 VPTDĮ Nr. 1S-22	Dėl Viešojo pirkimo komisijos nario atmintinės patvirtinimo	Galioja	2010-08-13
VšP sutarčių metodiniai dokumentai				
33.	2003-02-25 VPTDĮ Nr. 1S-21	Dėl Viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių kainodaros taisyklių nustatymo metodikos patvirtinimo	Neteko galios 2017-07-01	-
34.	2009-05-05 VPTDĮ Nr. 1S-43	Dėl Viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių sąlygų keitimo rekomendacijų patvirtinimo	Galioja	2009-06-29
35.	2007-12-29 VPTDĮ Nr. 1S-7	Dėl Prekių ir paslaugų viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių standartinių sąlygų taikymo rekomendacijų ir prekių ir paslaugų viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių standartinių sąlygų patvirtinimo	Neteko galios 2017-07-01	-
36.	2004-12-31 VPTDĮ Nr. 1S-83	Dėl Prekių ir paslaugų viešųjų pirkimų sutarčių bendrųjų ir specialiųjų sąlygų rengimo rekomendacijų patvirtinimo	Galioja	2007-12-29
VšP vertės skaičiavimo metodika				
37.	2003-02-26 VPTDĮ Nr. 1S-26	Dėl Numatomo viešojo pirkimo vertės skaičiavimo metodikos	Neteko galios 2017-07-01	-
Kita				
38.	2004-05-04 VPTDĮ Nr. 1S-26	Dėl Lietuvos Respublikos įmonių ir institucijų, kompetentingų išduoti	Neteko galios nuo 2017-07-01	-

Eil. Nr.	Priėmimo data ir Nr.	Teisės akto pavadinimas	Teisės akto būklė iki 2017-10-10	Paskutinio atnaujinimo data
		Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 33 straipsnio 3 dalyje nurodytus dokumentus, sąrašo patvirtinimo		
39.	2001-04-03 VPTDĮ Nr. 37	Dėl pirkimo objekto kodų rodyklės patvirtinimo	Neteko galios 2017-03-25	-
40.	2003-02-26 VPTDĮ Nr. 1S-27	Dėl Pirkimo objektų kodų sąrašo patvirtinimo	Neteko galios 2017-03-25	-
41.	2010-06-30 VPTDĮ Nr. 1S-95	Dėl Socialinės apsaugos reikalavimų taikymo viešuosiuose pirkimuose rekomendacijų patvirtinimo	Galioja	2013-10-31
42.	2010-09-30 VPTDĮ Nr. 1S-139	Dėl Smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų skatinimo dalyvauti viešuosiuose pirkimuose rekomendacijų patvirtinimo	Galioja	2014-10-30
43.	2010-04-15 VPTDĮ Nr. 1S-54	Dėl atvejų, kada vietoj kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų perkančioji organizacija gali prašyti tiekėjų pateikti jos nustatytos formos pirkimo dokumentuose nurodytų minimalių kvalifikacinių reikalavimų atitikties deklaraciją, nustatymo	Galioja	2011-09-08
44.	2006-12-14 VPTDĮ Nr. 1S-80	Dėl Tiekėjų įrašymo į oficialius patvirtintų tiekėjų sąrašus taisyklių patvirtinimo	Neteko galios 2017-07-01	-

Šaltinis – AAI atliktas VPT teisės aktų vertinimas